



Štev. 16.

Na Dunaju, 30. avgusta 1898.

Letnik XI.

Nemška obstrukcija pa cesarjev jubilej.

Skušnja sosebno tega stoletja uči narode današnje Avstro-Ogerske, da kaj izdatnega, odločilnega se zgodi in ukrene za nje ali pa tudi zoper nje le ob redkih prilikah in velikih dogodkih. Obči dogodki l. 1848 so prisilili tudi Avstrijo do odločilnih izprememb na znotraj. L. 1866 so porabili Madjari, da so dosegli l. 1867 današnji duvalizem. Nemško zmago nad Francozi 1870 so porabili avstrijski Nemci in pa pruska diplomacija, da so Čehi ostali na cedilu s Hohenwartovimi fundamentalkami. Ob nastopu gr. Badenija začeli so se pogajati z Ogersko; nemški anti-semitizem se je nadejal, da z uničenjem tostranske židovskoliberalne stranke poniža tudi židovski madjarizem; Slovani pa, zlasti Čehi, so računili, da v zvezi s pogajanjem z Ogersko dosežejo češki kot notranji jezik za češke dežele, torej nekaj, kar je bil gr. Taaffe odrekel ob punktacijah Staročehom. Zajedno so začeli Čehi in drugi Slovani poštevati pomen bližajoče se 50 letnice cesarjevega vladanja. Ta dogodek v zvezi z ogersko pogodbo je vzbujal v Slovanih nadeje, v Nemcih pa strah: v prvih nadejo, da se jim po pravu in za nove usluge in zasluge vendar jedenkrat izvrši 30 let prikračena narodna enakopravnost; v Nemcih pa strah, da izgubé toliko dosežanje posesti, kolikor so je po krivici imeli doslej. Čehoslovani, oziroma sangvinični današnji zastopniki, so zajedno bolj ali manj, vendar ne dovolj tajno računili nato, da v družbi s svojim plemstvom dosežejo v jubilejnem letu cesarja tudi venčanje svojega kralja s korono sv. Vjačeslava. Te nadeje in ti računi so bili Nemcem znani, ker oni imajo večé dotike tje gori do odločilnih krogov, nego pa Slovani. In vrhu tega so v mladočeškem glavnem glasilu toliko okorni in lehkomiselní, da, kakor otroci, pred časom ovajajo, kar imajo na srcu. Mladočeška taktika in pa tajnost ste vsled tega dve točki, ki si nasprotujeta.

Badenijeve jezikovne naredbe so v pogledu na tu označeni dve glavni okolnosti postali pravo darilo ne Čehom, temveč Nemcem; za Čehé in vsled tega tudi za Maloruse, Slovence in Srbohrvate so te naredbe uže davno — danajski dar! Nemcem so Mladočehi sami dali orožje v roke tudi s tem, da so takoj začeli dokazovati, kakó Badenijeve naredbe prelomijo jedenkrat za vselej v takó zvano zatvorjeno nemško

ozemlje na Češkem. Jugoslovani, sosebno Slovenci, so zopet, kakor otroci, veselili se istih naredeb, češ, da analogne naredbe se morajo razglasiti tudi za njih dežele. Nemški prusofili pa se ne bojé nobenega vruga bolj, nego da bi, poleg Čehov, ojačili se tudi Slovenci in v obče Slovani ob Adriji.

Od strahu, da bi se izvedla zares narodna jednakopravnost na slovanskem jugu in za Čehé, in da bi poslednji morebiti dobili v jubilejnem letu cesarjevem celó svoje zgodovinsko državno pravo, začelo je kričanje in razsajanje med Nemci v naši državi in po vsem pruskonemškem cesarstvu. Obstrukcija se je začela ne nakrat, temveč le od stopinje do stopinje snovati in večati. Videlo se je, da od začetka niso bile vse nemške sedanje obstrukcionistiške stranke jedine v postopanju, to pa radi tega ne, ker se niso vse jednako zavedale pomena te specifične obstrukcije. Treba jim je bilo še le razkrivati dalekosežnost skrajnih sredstev opozicije. Nikdar bi radi jezikovnih naredeb samih ne bili toliko rogovilili proti njim, ko bi ne bili poštevati posledic tudi za Jugoslovane, in ko bi ne bili videli, da se bliža cesarjev jubilej.

Nemški diplomaciji in Nemcem pruskega cesarstva so stvorili Schönererjanci največe usluge, da so upregli v svoj voz polagoma celó zmernejše nemške stranke. Isti vzroki, ki so bili napotili nemško diplomacijo, da je vsled njenega vmeševanja padel Hohenwart, veljajo za njo še danes nepremično; v Nemčiji so bili in so za današnji avstro-ogerski duvalizem, ker se ž njim stalno slabé in držé v onemoglosti naši Slovani, a so iz istega vzroka proti češkemu drž. pravu, ker bi se z istim okrepili vsaj Čehoslovani.

Od tod je razvidno, kakó radi podpirajo v Nemčiji nemško obstrukcijo v Avstriji. Ta obstrukcija dobiva iz Nemčije moralno in gmotno pomoč. V tem ko si okorni Slovani vsega avstro-ogerskega cesarstva ne morejo in nočejo zasnovati vsaj jedno skupno glasilo, ne v spoznavanje samih sebe, temveč v brambo za skupne interese, vstvarila je nemška obstrukcija obilo dnevnikov celó v manjših mestih in vse polno tednikov. Tej obstrukciji torej dohaja izdatna tudi gmotna pomoč iz protestantskega cesarstva.

Z druge strani je dobila nemška obstrukcija pomoč Madjarov s tem, da ti izrabljajo tostransko položenje z bezobzirno sebičnostjo.

Takó delujeta dva posebna činitelja za nemško obstrukcijo, vpliv iz Velikonemčije in položenje tostranske polovine nasproti Ogerski.

Nemški obstrukciji ni le do tega, da bi se odpravile tudi poslabšane Gautscheve jezikovne naredb, temveč za sedaj pred vsem do tega, da bi se le v tem letu ne izvršilo Slovanom nič ne odločilno izdatnega, ne v obče ugodnega. Le jubilejno leto cesarjevo naj bi prešlo, potem so Nemci na dobrem, in Slovani le naj čakajo potem, recimo, do zopetne pogodbe z Ogersko!

Nemško obstrukcijo uči, da takó postopa, zgodovina zadnjih 50 let, in, kakor se kaže, zgodovinska lekcija bode imela zanjo zaželeni uspeh na škodo Slovanom in skupnim interesom monarhije.

Nemška obstrukcija po takem deluje v jubilejnem letu cesarjevem ravno radi tega jubileja še posebej proti Slovanom. Slovani so jej nasprotniki bez razlike na njene stranke in frakcije. Nasprotovanje Slovanom je odločilni vzrok, da se je zavezala za soporoštvo. Proti jezikovnim naredbam se bori po besedah; v resnici pa hoče zaprečiti tudi koronanje s češko korono.

Schönererjancem je pa obstrukcija po volji tudi radi jubileja samega. Ona se vede v obče uže, kakor ital. irredenta, na Primorskem. Poslednjo mrzi vse, kar je avstrijskega in dinastičnega; isti duh se širi tudi med irredento Schönerejansko in Wolfvsko. Kjer koli se pojavlja kaj našemu cesarju na čast in v spomin njegove 50 letnice, listi nemške irredente prezirajo ali pa pozitivno nedostojno in neoljalno označujejo. Bismarckovo smrt so porabili nemški prusofili za sklep, da se letos radi svoje žalosti po Bismarcku ne udeležijo nobene slavnosti, če ni značaja prusofilskega. Jubilej našega cesarja izvestno ne spada v to vrsto slavnosti, ergo se Schönerejanci dispenzujejo z lastnimi ukrepi od soslavljenja cesarjevega jubilej! Drugim strankam nemške obstrukcije ni prijetno, da so v družbi s Schönerejanci; a rade ali nerada uže zastran nasprotstva proti Slovanom ostajejo v skupnem taboru.

Nemška obstrukcija je pa dobila, poleg moralne in gmotne podpore iz Nemčije in podpore vsled položnja od Ogerske, tudi veliko in, rekli bi, najodločilnišo podporo od postopanja avstrijskih vlad samih. Kakó to? Zato, ker se noče, ne zna ali ne more noben naših državnikov pokazati velikega in energičnega, kakor zahtevajo potrebe in razmere. Badeni se je pokazal majhnega, ker ni imel poguma, da bi posegnul čez okvir jezikovnih naredeb, v tem ko je moral videti, da je potreba, preseči gordiški voz, pa za vse narode predložiti primeren zakon o narodni in ne samo jezikovni enakopravnosti. Gautsch se se je pokazal še manjšega, ker je omejil pomen istih naredeb in postavil drugo načelo v jezikovne naredb, načelo, kateremu so se dotlej protivili državniki, in katero bi moglo obveljati le tedaj, ko bi se dosledno izvršilo za vse dežele in narode. Gr. Thun je osnoval doslej v obče neznane »osnovne jezikovne poteze«, a je tudi on ostal samo pri pogajanju za Čehe in Nemce. Ob cesarjevem jubileju bilo bi dostojno, da bi po analogijah ob važnih dogodkih v prošlosti kak energičen, moder državnik nastopil z zakonom, ki bi bil osnovan v smislu ustavne narodne

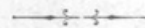
enakopravnosti, ne le za Čehe, temveč za vse narode, in da bi se ne bal ne nemške in še kake druge obstrukcije, ki bi nastala vsled novega zakona. Dosedanje postopanje nasproti nemški obstrukciji ne slabi poslednje, pač pa jo krepi, narode pa v njih pravnem čustvu demoralizuje. Nemška obstrukcija sama naglaša, da nacionalne manjšine se ne smejo majorizovati, a ista obstrukcija terorizuje danes večino slovanskega naseljenja in je majorizovala po židovskoliberalnem in protislovanskem sistemu isto večino ves čas svojega gospodstva. Ista nemška obstrukcija je sestavljena iz elementov, ki so izročili na Ogerskem nemadjarsko večino naseljenja — Madjarom in še danes podpirajo duvalizem kot sistem, če tudi jim ni prav, da ta sistem izsesava tostranske in onstranske narode. Ta nemška obstrukcija terorizuje in majorizuje Slovane po deželnih zborih, kjer ima dejansko ali pa samo umetno večino. Taka obstrukcija, ki se drži parlamentarizma le tam, kjer ugaja njej, je izgubila moralno pravo, da bi jo poštevali radi aparata, s katerim nastopa proti parlamentarizmu in vsemu pozitivnemu, danes veljavnemu pravu.

Taka obstrukcija bi ne bila možna, kjer ima zmagovati pravo, pozitivno ustavno in obče moralno pravo.

Zakaj se pošteva obstrukcija ravno tam, kjer se obrača proti Slovanom?

Duvalizem je v naši monarhiji izprememba, kakor nobena druga; zakaj se pa državniki niso zbal tega preobrata na znotraj v celokupni monarhiji? Vsa stremjenja slovanskih narodov v Avstro-Ogerski ne pomenjajo desetino tega, kar je vključeno v državno-pravni obliki duvalizma. No, duvalizem se je vstvaril, z voljo ali proti volji slovanske večine v cesarstvu. Zakaj se pomišljajo državniki pomesti z obstrukcijo, ko imajo vendar moralno oporo na svoji strani?

Ako je po vsem tem nemška obstrukcija v posebni zvezi z jubilejem cesarjevim, morali bi državniki pokazati, da se ne bojé obstrukcije, temveč da poštevali pravo, a pravo, na izvršenje katerega čakajo Čehi in ostali Slovani, je podeljeno v sedaj veljavni ustavi. Pravo gre nadvse, torej tudi nad nemško obstrukcijo, in naj bode ž njo in za njo kdor koli. Ali se pa smejo narodi slovanski nadejati, da, kljub obstrukciji, prinese jubilejno cesarjevo leto njim tolažilo in cesarja zasluženost zadovoljstvo? Na to vprašanje naj odgovoré dogodki naslednjih mesecev tega leta; misleči človek bi mogel le odgovoriti na to, kaj naj bi se zgodilo; pri nas pa nihče ne more še vedeti, kaj se zgodi v poslednji tretjini jubilejnega leta cesarjevega.



Gališka Rusija cesarju.

„Галичанинъ“, dnevno glasilo stare maloruske stranke avstro-ogerskih, specijalno galiških Malorusov, je 17. in 18. avgusta t. l. (štev. 174 in 175) priobčil obširno *spomenico*, katero so gališki Malorusi poslali *cesarju* in v prepisu tudi min. predsedniku gr. Thunu. „Галичанинъ“ piše gledé nato: »Obupno položnje našega naroda v vseh delih javnega življenja, prozvano

z ekstremno politiko poljskih hegemonov, stremečih se se k uničenju naše narodne individualnosti in podpiranih v tem pogledu po sedanjem upravnem sistemu, je prisililo vsa maloruska politiška društva ruskega dela Galicije potegniti se za poteptana prava ruskega naseljenja in stvoriti korake za ohranjenje njegovo od nadaljnega izvrševanja vivisekcije nad njim. Ker pa vsi glasi in pritožbe, vzdigneni po njegovih zastopnikih, niso v zakonodavnih zastopih našli in ne nahajajo nikakega uvaževanja, ni ostalo drugega, kakor pribezati k samemu viru pravičnosti in vrhovnemu zaščitniku oškodovanih in pritiskanih — k monarhu. V ta namen je bil jednoglasno sprejet sklep, predložiti cesarju spomenico s podrobnim predloženjem bednega položnja gališkoruskega naroda v politiskem, cerkovnem, kulturnem in gospodarskem pogledu in s prošnjo za podeljenje uslovij, katera bi dala možnost narodu, da se okoristi z dobrotami ustavne svobode in ravnopravnosti. — Ta spomenica ima 50 prilog, obsezajočih podpise vseh pol. društev in najvplivnejših ruskih rodoljubov iz vseh pol. okrožij vstočne Galicije, in se je cesarju odposlala 11. avg. t. l.

Memorijal pričjenja takó-le:

Vaše ces. in kr. apostolsko veličestvo! V sedanjem mnogovaznem in za nadaljnji ustroj Avstrije morebiti odločilnem trenutku dovoljujejo si gališki Rusi predložiti Vašemu veličstvu delo svojega naroda, in s tem nekoliko tudi delo gališke koronovine. Osmeljuje, dà, veže jih k temu preverjenju o pomenu svojega naroda in kraja za državo in cesarstvo. Ruski narod, zavzemajoči po svojem številu četrto mesto sredi osmih narodov Avstrije in ravno tako mesto sredi 11 narodov monarhije, nastopal je vsekdar v prvi vrsti in z največo vdanostjo in požrtvovanjem za prestol in državo, a Galicija je po svojem obsegu in številu svojega naseljenja največa koronovina Avstrije. Nadalje, govori spomenica, se obračajo radi tega k cesarju, ker običajno se pred prestolom opisuje položnje ruskega naroda pristranski in tendenciozno. Adresa gališkega deželnega zbora je letos povdarjala potrebo razširjenja dež. samouprave, priznanje širokega področja administrativnim oblastim in posrednih volitev, v državni zbor po dež. zborih. Med tem gališko-ruski narod, vsled protizakonitega izvršenja poslednjih volitev nima v dež. zboru malone nobenega zastopstva, a še iz 14 sedanjih psevdoreprezentantov je glasovalole 5 za omenjeno adresu, — drugi so glasovali proti ali pa so se vzdržali glasovanja. Adresa je po polnoma v nasprotju z dejanskimi nazori in zahtevami ruskega naroda. Zato hoče spomenica stvari označiti, kakoršne so.

Pred vsem povdarja nepremično vdanost in vernost ruskega naroda prestola. Vsekdar je narod izpolnjeval svoje dolžnosti in doprinala žrtve; poslednje bodo možne še v večji meri, ako se dajo narodu uslovja za okrepljenje. Ko je narod izgubil svojo samostalnost l. 1340, in je potem trpel 400 let, zavedel se je še le pod predniki Habsburžanov svojih izgubljenih človeških prav. Še le, ko so prišli pod Avstrijo l. 1772, so se razbili železni okovi, naloženi na ruski narod pod prejšnjim poljskim gospodstvom.

Cesarica Marija Terezija je takoj razglasila ravnopravnost Malorusov s Poljaki gledé javnih uradov z dekretom od 5. avgusta 1774: nobilitatis ruthenae filii secundum qualificationem uti poloni ad officia admitt-

tantur. V istem duhu je deloval Josip II. (instrukcija od 12. okt. 1782) in je s svojimi občimi ukrepi dal podstavo tudi za gmotno okrepljenje. Leopold II. je 28. jul. 1890 potrdil ravnopravnost ruskega naroda. Ker je narodno razvitje pri Malorusih v najtesnejši zvezi s cerkvijo, obrnuli so pozornost na izobraževanje duhovenstva. Marija Terezija je zaukazala sprejemati ruske odgojence v grško-katol. duhovno semenišče na Dunaju, vzevši istočasno v zaščito ruski obred, ki je bil za poljskega vladanja silno tlačjen, z dvornim dekretom od 2. avgusta 1776: ne ritui rutheno in Galicija tam late diffuso et maxima attentione digno, sub praeterito regimine polonico oppresso, minimum inferatur detrimentum, in cesar Josip II. je zasnoval duhovno semenišče za vzgojence ruske narodnosti iz Galicije in severne Ogerske. Pod avstr. vladarji se je ruski jezik odločil kot prepodavalni jezik v narodnih šolah in je bil vveden v vseh šolah in celó na Levovski univerzi (gub. odlok od 6. apr. 1792, od 1818 in 1848). Poslednje sledove tlake je odpravil Ferdinand Blagi (Dobri) 8. sept. 1848. Vaše veličestvo pa je podelilo ustavo in ž njo vsestransko enakopravnost. No, ruski narod ne uživa prava samodoločbe. Pred vsem se je porušila jedinstvo galiških in ogerskih Rusov, katero so bili utrdili naši predniki. Ogerski Rusi so na kraju pogube. Rudeče-rusko kraljestvo Galicija z Vladimirom, revindikovano na osnovi pripadanja k ogerski kroni l. 1772, je imelo v letu 1849—1860 oddeljeno upravo, je dobilo soglasno s konstitucijo od 4. marcija 1849. leta oddeljen deželni zbor, in je bilo združeno z Malopoljsko še le 1846, in še je vstvarila s kneževinama Osvětim in Zator, revindikovanima l. 1772, jedna samo nenaravna velika provincija. Takó sta se združila v jedno nenaravno celoto dva naroda, različna po krvi, jeziku, pismu, obredu, nravnosti, običaju in zgodovini. Obka sta si v načelnem navskrižju po potrebah in stremljenju in v stalni borbi drug proti drugemu. Izdelal se je nato sistem, ki spravlja Maloruse v zavisnost od Poljakov. Rusi naj bi ne bili samostalni ne v dež. ne v drž. zboru. Zato so se opisovali kot protivniki države, katol. cerkve in občega reda. Poljaki so skušali uničiti silo Malorusov ter zavirati jih v razvoju, in to ne more biti v drž. avstr. interesu, temveč le na korist Poljakom. Ruski narod ne pozabi kmalu poslednjih volitev v dež. in še v večji meri v drž. zbor prošlega leta; te volitve so se vršile v največem nasprotju z obečanjem Vašega veličstva, danim dec. 1895, izvršile so se s pomočjo najnezakonitih samovolje. Poslali se se k volitvam žandarmi, in mnogi nedolžni volilci so izgubili življenje. Zastopstvo, izbrano ob takih okolištinah, se more ne šteti zakonitim in pravim zastopstvom dežele in naroda. Poljsko postopanje na vse strani je spravilo ruski narod v tako položnje, kakoršno v vsej državi nima primera. Vsled tega narod zaostaje in je v opasnosti, da izgubi tudi dosedanje pridobitve v cerkovnem, narodnem, socialnem, ekonomskem in kulturnem pogledu. Tužno je tudi gmotno položnje ruskega naroda, zlasti nižih slojev. Ker se večja naseljenje, manjša se posest, in ta je zadolžena vsled raznovrstnih davkov in bremen ter ne more prerediti naroda. Ker ni rokodelstva in obrti, ker ni zaslužka, in ker se delajo narodu najrazličniše sitnosti, sosebno iz polit. povodov, obupuje in se preseljuje v tujino. Jedino formalne zapreke zadržujejo široke mase še doma. — Slaba je tudi z duhovenstvom;

nizka plača in družina, potem patronat je spravlja v bedstvo. Po smrti oženjenega svečenika zapuščená družina nima pomoči od nobene strani. — Beseda »ravnopravnost« vsemu ruskemu narodu v praktiki malone je neznana. Šolska mladina se uči uže v osnovni šoli poljskega jezika na škodo materinega. Ruskih gimnazij ni, zasnuje se kaka le tam, kjer je uže poljska. Na dveh vseučiliščih ste le dve stolici z ruskim prepodavalnim jezikom. V vsej vstočni Galiciji je jedino poljski uradni jezik; zapisniki z ruskimi kmeti se delajo izključno po poljski. Iz vsega tega je razvidno, zakaj se ruski narod upira razširjenju dež. samouprave. Pritisk je uže doslej neznosen, potem bi bil še hujši, in gospodujoča stranka doslej ni dokazala sposobnosti za upravo.

Radi tega se vedno bolj večá želja ruskega naroda, da se mu podeli nacionalna avtonomija, kakoršno so imeli na misli Vaši predniki v modri skrbi za naš narod, ko je bilo še v nominacijnem dekretu za namestnika Vaclava Zaleskega od 2. avgusta 1848 rečeno, da nj. veličestvo ces. Ferdinand je imenoval Zaleskega gubernatorjem Galicije s Krakovskim okrogom in Bukovino, a v slučaju razdeljenja provincije na dve guberniji — gubernatorjem Krakova. Tako razdeljenje bi pospeševalo razvitje narodov in jih tudi pomirilo in spravilo k srečnejšemu soživljenju, in ta mir bi bil v interesu državi in zlasti po želji ruskega naroda. Zadovoljstvo in blagospesvanje vseh narodov Avstrije dá se — po našem najglobljem preverjenju, desegnute jedino takó, ako se zavarujejo državni interesi s pomočjo pravilnega centralnega parlamenta pa močne in za vse pravične centralne vlade, in ako se zajedno dá vsakemu narodu pravo, sklepati o vseh svojih kulturnih in nacionalnih delih, z odstranjenjem vsakega majorizovanja jedne narodnosti s strani druge. V tem smislu prosimo Vaše veličestvo za najmilostivejše uslišanje naših želj. — Za naše kmete posimo za primerano razdeljenje in znižanje davčnih bremen, o določbi za lahko poplačanje dolgov in pridoblenje več zemlje, za povzdignjenje obraženja s praktičnim znanjem in pridoblenje dela s podpiranjem velike in male obrti in za zaščito naših izseljencev zaatlantske emigracije. — Za naše duhovenstvo je živa potreba, da se odstrani patronat, in zboljšajo duhovske plače ter oskrbó njih vdove in otroci. Nadalje prosimo, da bi se zopet osnovalo na Dunaju grško-kat. semenišče. — V kulturnem in narodnem interesu naj bi se razdelil dež. šolski svet na rusko in poljsko sekcijo. Zasnovanje večega števila ruskih narodnih šol po mestih, zlasti ženskih, ruskih srednjih in učiteljišč moških in ženskih, vvedenje ruskega jezika v kmetijske in obrtne šole, povečanje števila ruskih stolic na Levovskem vseučilišču, razširjenje prav ruskega jezika v uradih in sodiščih — to so najvažnejše in živejše kulturne in jezikovne potrebe ruskega naroda v sedauji dobi, katerim bi se dalo zadostiti bez škode za drugo narodnost in bez prevelikih stroškov.

Gledé na sedanje politiško položenje vzdviga se povsod med ruskim narodom klic (zov) za svobodno izbrano zastopstvo, odgovarjajoče potrebam in pravom. Volilne reforme od 1873 in 1896 so imele za ruski narod le posledice, da so s samim zakonom postavljeni v trikratno hujše položenje, nego vsi drugi nerodi cesarstva. V pogledu nato zahteva narod ruski tako volilno reformo, ki bi ga postavila na stopinjo

drugih avstr. narodov, izrecno pa reformo na poti k vvedenju občega neposrednega volilnega prava z odstranjenjem kurijalnega sistema. Vsak korak nazaj, zlasti pa k posrednim volitvam po deželnih zborih za drž. zbor smatral bi ruski narod največim vdarcem za sebe, ker bi to bilo jednako z izključenjem njega iz držav. zbora. Najživejša potreba ruskega naseljenja pa je postavljenje pravične administracije, pravične kmetu in veleposestniku, Poljaku in Rusu. — Pomiloščenje z občo amnestijo tistih, ki so prišli v ječo vsled lanskkih volitev bi vzbudilo najglobša dinastična čuvstva in ljubezen do cesarja v vernih srcih ruskega naroda. — Narod, ki se vedno zaupno obrača k prestolu, nadeja se uslišanja svojih prošenj, in to bi bilo na slavo tudi obči domovini.

„Боже храни, Боже заштити, Боже благослови ваше величество и весь августейший императорский домъ.“

Львовъ, дня 4. н. ст. августа 1898.

Sledé podpisi vplivnih môž in načelnikov vseh politiških društev.

ПОСЛОВИЦЫ И ПОГОВОРКИ.

Prigovori in reki.

Сто́й за правду горбю. — За́ моремъ телу́шка полу́шка, да рубль перево́зь. — За му́хою съ обухомъ не угони́шься. — Хлѣбъ за брюхомъ не ходитъ. — Посади́ дуракá за столъ, онъ и но́ги на столъ. — За глаза́ и про царя́ говорятъ. — Поѣхалъ за́ море телѣнкомъ, воротился́ бычкомъ. — Не рабѣта сущи́тъ, а забѣта. — Кто́ Богомъ не забѣтъ, тотъ сытъ. — Забави́тъ кашу, не жалѣи́ масла. — Длѣ́ кошкы въ мѣшкѣ́ дру́жбы не заведутъ. — За́втраками сытъ не будешь. — Дура́къ завяжетъ, и умный́ не развяжетъ. — Чужа́я душа́ — зага́дка.

Горбю, kakor gora. (abl. qual.) — Телу́шка, telica = тѣлка; тели́чек = бычокъ, -чка. Полу́шка, najmanjši denar, vinar. — Обухъ, peta sekire, uho sekire. Poslovica pomenja, kar slovensko: „v sokljah zajca loviti“. — Брюхо, trebuh, v smislu »vamp«; sicer: живѣтъ, нарр. у него́ живѣтъ болитъ. — За глаза́, за hrbtom; pričakovalo bi se: за глазами́; глазъ = oko; oko le v visokem slogu; за глаза́ tudi = dovolj. Про царя́, o carju (govoré, t. j. govore slabo). Телѣнкомъ, kakor tele; воротился́ = верну́лся бычкомъ, vrnul se je ravno tak, t. j. potovanje ga ni izmodrilo. — Забѣта o чѣмъ, skrb za kaj. — Богомъ, orodn. pri trpnej dobi, kakor v lat. jez., samo da v ruskem v vseh slučajih bez predloga: Б. забѣтъ, od Boga pozabljen. Завари́тъ — zakuhal; не жалѣи́, naj ti ne bo žal; poslovica pomenja, kar: kjer je krava, naj bo tudi tele. Завести́ дру́жбу, sprijateljiti se. — За́втраками od zajutrekov, t. j. ako se komu vedno obeta: »завтра, завтра«; od obljub ne boš sit. — Зага́дка, uganka; гада́тъ, -даю, ugibati, starost. гата́ти. Х — къ.

ЖАЛОСТАН ПАСТИР.

Пастыру младу, што ти је сада,
Да тако снужден стојини на бр'јег?
Или ти фали од твога стада,
Ил' те жалости тај б'јели сн'јег...?

До сада пјесма твоја се чула,
Иа твоје фруле умилни пој;

А сад на мах ти већ умукнула, —
Што ти се деси, пастирње мој.

Ах! није мене жалост ни туга,
Јер ја сам вичан од сијера тог;
А стадо моје на овог луга.
Не фали мене од броја свог.

Но ми је срце стог оболело,
Јер ми се драга насели сад,
Да пасе стадо у друго село,
Зато ме мори жалост и јад.

Бар, (Црна Гора) 1898.

Мило Јововић.

RUSKE DROBTINICE.

Съ миру по ниткѣ, голому рубаха.

Mihajil Grigorjevič Černjajev, slavni ruski junak, je 16. avg. v 70. letu življenja umrl na svojem posestvu. Tubyški (Mogilevski gub). Dva dogodka sta posebno zanimiva v njegovem življenju. L. 1865 je bil z majhno četo poslan v Turkestan, kjer je vrgel hanstvo Kokandsko, podrejeno Buhari in vzel Turkestan, Čimkend in Taškent, kjer je 1800 ruskih pušek zmagalo mesto s stotisoč prebivalcev. S to zmago je začela Rusija dobiti tvrdna tla v Srednji Aziji. Drugo znamenito delo Černjajeva je bilo to, da je šel v Srbijo, sprejel srbsko podaništvo ter začel bojevati se proti Turčiji. Srbska vojska se je pod načelništvom Černjajeva približala Nišu. Iz Rusije so prišli prostovoljci na pomoč, in tedaj se je ruski narod probudil k zavesti, da ruski interesi sezajo daleč v globino Evrope, in da ti interesi ne prenehavajo na dotedanji domači zemlji. Černjajev je imel v vsem skupej jedva 70.000 oboroženecv proti 300.000 Turkov, in vendar se je branil 5 mesecev. S tem je dosegel vrhunec svoje slave, in posledica tega boja je bila rusko-turška vojna l. 1877—78 in tvorba novih slovanskih držav na Balkanu. »Свѣтъ« piše: Noben ruski general, noben ruski junak v drugi polovini tega veka ni užival takih simpatij, kakor M. C. Černjajev. Iz vseh krajev Rusije, ob srbski vojni so mu pošiljali telegrame, adrese in druge podobne. A vedno je imel mnogo nevoščljivcev, ki so skušali izpodkopati njega in otemniti njegovo slavo. Par let delovanja ga je dovedlo do desetletij nedelavnosti, in to je ubijalo njegov krepki organizem. »No tudi to, kar je storil v nemnogih letih, ostane večer spomenik naše dobe.« Črnjajev je bil človek redkega poštenja, redke čistote duše, uma prenega, smelega, odločnega, globokega. Kot vojniki, imel je nenamisljive lastnosti, ob Donavi, v Sebastopolju, na Kavkazu, v Srednji Aziji in Srbiji, povsod se je on kazal organizatorja in bojavnega generala pa stratega. V zasebnem življenju bil je do krajnosti preprost in priljuden, ni delal razlike med višimi in nižimi. Poznejši rodovi bodo izsledovali njegovo delovanje, in tedaj se razkrije v vsej obsežnosti njegova prava ruska narava in redkost duševnih njegovih lastnosti. Njegovo delovanje bode program, ki ga je on pričel, program, ki ga završé šele naši potomci. — Črnjajev, člen, vojnega sveta, se je rodil 22. okt. 1828 (st. st.). 1853 je bil postal stotnik generalnega štaba. Črez malo let je bil uže polkovnik. L. 1864 je kot general major prišel v vojno ministerstvo. Od leta 1865 do 1866 je bil vojni gubernator Turkestanke dežele in na to šel je v odstavko. Zopet je bil v službi 1874—75. V srbsko-turški vojni je bil glavni poveljnik srbske armade. Od 1881 je bil v generalnem štabu in je tu dobil službo turkestankega generalnega gubernatorja, ki je zapovedoval četam turkest. vojnega okrožja. L. 1884 je postal člen vojnega sveta. Udeleževal se je vojen 1853—56, 1863, 1864 in 1865. Imel je zlato

orožje, okrašeno z brijuanti, vede sv. Jurija 8. st. in sv. Stanislava 1. st. z meči in red sv. Ane 1. st. Znano je, da je bil jedenkrat tudi v Pragi, kjer so ga proslavljali Čehi; radi tega pa ga je tedanja liberalna vlada pognala črez mejo. — Slovani in tudi njih nasprotniki so ob smrti tega redkega, za slovansko svobodo zaslužnega junaka, posvetili mu posebne članke. Slovani ga slavé radi junaštva in slovanskega mišljenja, in radi tega, da je oživil v Rusih in drugih Slovanih njih dalekosežne in skupne interese; nemški listi pa kažejo svoj gojev ravno radi tega. Smrt Černjajeva zopet kaže, kakó bi Nemci želeli, da bi Slovani nikdar ne dobili pravih móž in junakov, ki bi spravili njih delo naprej. Tuje sovrašтво slovanskih veljakov dokazuje njih vrlost, in to velja tudi o M. G. Černjajevu.

Car je potrdil od sv. sinoda dana pravila o postopanju gledé bivših grkounijatov holmsko-varšavske eparhije. Car pravi: Nadejam se, da ta pravila zadosté vsem pravičnim zahtevam in odvrnejo vsako zmešnjavo, raztresano v narodu od sovražnikov Rusije in pravoslavja. Poljaki naj, bez zavire, časté Gospoda Boga po latinskem obredu, ruski ljudje pa so bili od davna in bodo pravoslavni in s svojim carjem in carico vred nad vse časté in ljubijo rodno pravoslavno cerkev. Tu se zopet vidi, kakó z ruske najviše strani potrjujejo tolerantnost nasproti drugim cerkvam. Car tu v posebnem slučaju razgláša princip: Vsakemu svoje, in vsak pri svojem.

Iz novin.

Jeden romunskih listov na Ogerskem pretresa položenje in razmere v obeh polovinah Avstro-Ogerske ter prihaja do zaključka, da naše cesarstvo se more urediti in utrditi le tedaj, ako se odpravi dualizem in se vstvarijo nacionalne skupine za vsak narod, ter se potem te zvežejo po posebni federativni ustavi. Torej tudi ogerski Romuni ne vidijo rešitve za narode in monarhijo, če se ne odstrani današnji dualizem.

Brnski Nemci demonstrujejo s svojimi pangermanski slavnostmi. »N. L.« poročajo, da ne prepevajo samo »Deutschland, Deutschland über alles« po napévu naše cesarske pesni, kar je sedaj pri Nemcih na Češkem povsem običajno, temveč da so tudi v pesni »Mein Vaterland, mein Österreich« premenili tekst v »Mein Vaterland, mein deutsches Reich«.

»Agr. Tagb.« nasvetuje rešitev vprašanja o slov. nadsodišču v Ljubljani, ki ugodí slov. željam, ne da bi zahtevalo denarnih žrtév od države. Slovenski deli Kranjske, Štajerske in Koroško naj se izločijo od Graškega in priklopijo Tržaškemu nadsodišču. Sedež tega pa se naj premesti iz Trsta v Ljubljano. V njem naj se uraduje v slovenskem, hrvatskem, nemškem in laškem jeziku.

Oficijozna »Wr. Abendpost« piše proti »N. fr. Pr.« ki pravi, da grof Thun le iz komodidete ni preklical jezikovnih naredeb, ter ni poskusil ali se češka opozicija posreči, — da ni naloga državnika, poskušati ali zamenja jedno obstrukcijo z drugo, temveč da mora privedi do takega položaja, da ne bo sploh nikake obstrukcije.

»Nové Listy« pravijo, da Olomuški magistrat plačuje po 10 kr. policistom za vsakega aretovanega Čeha. Zato pa nikdor ne sme spregovoriti v noči češke besedice, če noče, da ga tirajo v stražnico.

Poljski listi poročajo, da so se morali na Poznanjskem posestniki koncesovanih lekarn zavezati pismeno, da bodo z občinstvom občevali izključno v nemškem jeziku; v Prusiji je 18 poljskih uradnikov v ječah, proti 15 pa so še kazenske obravnave.

»Grazer Tagespost« se protivi ustanovitvi nadsodišča v Ljubljani, češ, da je slovenski jezik za pravne pojme presiromašen, da so bili termini šele pred par leti od dveh uradnikov skrupucani in jih ne razume niktod (takrat bila je sestavljena pravna terminologija), da torej Graško nadsodišče ravna prav, da ne uraduje slovenski; Ljubljansko bi pa najbrž hotelo uradovati samo slovenski, in s tem bi se godila kranjskim Nemcem velika krivica, kar se ne more dopustiti.

„Reichswehr“ je imela izmišljeni list Metternicha in Kaunitza iz nebes naši državi. V listu se kaže, da današnjega duvalizma ne prošinja nobena obča ideja; Madjari imajo idejo madjarske nacijalnosti, kateri podrejajo vse drugo, na škodo ostalim narodnostim; to stran pa ni take ideje. Možna je pa le dvojna skupna ideja: ali germanizujoči centralizem, kakoršen je prošinjali državnike pred duvalizmom, ali pa federativni ustroj. — Iz fiktivnega pisma ni razvidno, kaj hoče avtor nasvetovati; more biti da je toliko slep, da bi rad priporočal to stran, kar se vrši na Ogerskem, namreč nemško gospodstvo nad drugimi narodi. Kdor bi priporočal kaj takega, ne želel bi monarhiji dobrega; »Reichswehr« pa je drugače tudi armadni list, in vojaštvo hoče pač le mogočno cesarstvo.

»Hrvatsko Pravo« piše proti »blaznemu kriku o slovanski vzajemnosti«, ki je za Hrvate »objekt, kateri jih zasleplja, in duh protihrvatske politike«. — Bravissimo!

»Soča« piše: »Nam se čudno zdi, odkod vé baron Hein, da bi presv. cesar ne sprejel deputacije županov jednega celega naroda? Saj ta deputacija bi bila najbrž jedina svoje vrste, in migljaj barona Heina je le pljuska podcenjevanja slov. naroda! Po našem mnenju naj bi se izvolila deputacija, ki bi šla na Dunaj. Ako bi ne bila sprejeta, nič za to, saj bi znala zopet domov; za adreso pa bi se našel primeren prostorček ad perpetuam rei memoriam kje v kakem muzeju.

Vojni organ ruski »R. Invalid« je objavil namero vlade o vojni organizaciji Kirgizov. Sultán Vali Kan je izjavil, da Kirgizi sprejmejo radostno to. Kirgiški jezdeci slové zaradi svoje brzosti in vstrajnosti. Narod jih more dati pol milijona carju na razpolaganje.

K zakonu o razobešanju ogerskega praporja na Hrvatskem pripominja „Obzor“, da je po pogodbi na Hrvatskem opravičen jedino hrvatski prapor. Ogerski prapor znači madjarsko gospodstvo, a ti nimajo prava do vlade na Hrvatskem. Hrvatski narod protestuje proti ogerskim zastavam, ker hoče biti sam svoj gospodar na svoji zemlji.

DROBTINE.

Spolek čeških žen in deklet je 14. avgusta slavil v Pragi blagoslovljenje društvene zastave.

14. avg. so priredili narodni delavci Praški slavnosten sprevid v razstavo. Udeležile so se ga, poleg

»Sokola«, odposlanstva raznih narodnih društev iz mnogih čeških krajev.

Ruski duhovnik Ilija Zotikoy pripoveduje v »Nov. Vr.«, kaj se mu je primerilo v Nemčiji. Prišel je z ženo iz Novega Yorka v Bremen. Tu je prišel v hôtel policaj, in ž njim sta morala v deževju peš na oddaljeno stražnico. Tu so ju jako surovo izpraševali, potem pa prišli v temnico. V jutro so jima dali nekaj kruha in vode, potem se je vnovič pričelo mučno izpraševanje, ker drug drugega niso umeli. V policijskem spremstvu sta morala na komisarijat, kjer so ju izpustili, ker je se ž njima primerilo »nesporazumljenje«.

V slovaškem ženskem društvu »Živena« je predsednica Elena Soltesz stavila predlog, da se osnuje viša deklinška šola na društvene stroške, in to se je odobrilo soglasno. Da se izgotovi načrt pouka in pridobi dovoljenje ministerstva, se je volil damski odsek.

Spomenik carja Aleksandra II. v Moskvi je veličastno delo, na katerem se je delalo 7 let. Stoji nasproti čudovskemu samostanu ob Kremlskem vrtu, na desni mu je carski grad, na levi Nikolajeva palača. Srednja zgradba nosi kupolo, pod katero je kip carja Aleks. II. v naravni veličini; tej ob straneh so galerije. Kupolo nosi 16 krasnih stebrov. Podnožje spomeniku je iz jednega samega ogromnega kosa granita. Galerije imajo v 33 medaljonih podobe ruskih vladarjev od Vladimira Svetega do Nikolaja I. Te podobe so mozajiki, izgotovljeni v Benetkah.

Proslava Palackega na Dunaju bo 5. sept. v veliki dvorani glasbene družbe (Musikvereinssaal), na kar se opozarjajo vsi Dunajski Slovani. Proti tej slavnosti uže ščujejo nemški listi.

Češka jezikovna šola v IX. okraju Dunajskem se otvori v Glasergergasse št. 17. Lastnik dr. Tockstein iz Kralj. Vinogradov je prepustil prostore Klubu avstr. narodnostij, da se v njih ustanovi ta šola.

V Nemčiji proganjajo poljske delavce — iz strahu in sovraštva do Slovanov; da pa si nadomesté potrebne delavske moči, je vzhodnopruska deželna vlada sklenula, za poskus pozvati na svoje stroške 100 delavcev s Švedskega.

V Novi Paci se je 7. avg. z veliko slovesnostjo in pri ogromni udeležbi gostov odkril Husov spomenik.

V Rtyni na Češkem se je vzdala spomenska plošča Ant. Nylvta, ki je bil nahodskemu okraju velik dobrotnik in vodja kmetskemu vstanku 1775.

Veleobrtnik Vit. Kubinzky na Češkem je daroval 200.000 koron kot glavnico za ustanovo in delo nespobnim delavcem v njegovih tovarnah in njih vdovam.

Panorama sibirske železnice bo razstavljena v Parizu na svetovni razstavi. Izdelal jo je slikar dr. Pjasecky.

Rista Vukanovič, učenec monakovske akad. umetnostij, Srb, je dobil prvo nagrado za svojo sliko.

Poljsko šolsko društvo je vložilo pri dež. šolskem совету sileškem prošnjo, da se mu dovoli osnovati ljudsko šolo s poljskim učnim jezikom v Tešinu.

Hrvatsko društvo inženirjev in arhitektov je priredilo izlet v Beč in v Prago, da si ogleda jubilejno in inženirsko-arhitektonsko razstavo.

Na Ogerskem so odvzeli romunskim listom ter črnogorskemu listu »Nevesinje« poštini debit zaradi njih »iredentiškega in proti ogerski vladi naperjenega smotra«.

Obrtno delavsko društvo »Sloga« v Sisku je 14. avg. slavilo svojo 15 letnico.

V Kromerizu je pričel izhajati nov časopis »Moravský Obzor« po dvakrat na teden.

14. avg. je v benediktinskem samostanu v Brnu slavil 50 letnico pisateljstva p. Metod vit. Halabala. Vrl jezikoslovec se zlasti zanima za lužiske Srbe in jih podpira v njih narodnih zavodih. Čestitali so mu razni slovanski veljaki, med temi biskup Strossmayer.

Koseskega slavnost 15. avg. — Pri cerkveni propovedi je prof. T. Zupan proslavljal domoljubje in vernost Koseskega. — Pred rojstno hišo je ravnatelj dr. Detela slavil Koseskega kot narodnega probuditelja in vernega Avstrijca. Pri slavnostnem banketu je dekan Kajdiž napil cesarju in gostom, župan Hribar prirediteljem slavnosti, učit. Pirnat slov. narodu, ces. sv. Murnik slov. ženstvu, prof. Levec T. Zupanu kot predsedniku dr. sv. Cirila in Metoda.

»Musealna společnost slovenska« (slovaška) je imela vlani 7259 gld. 76 kr. dohodkov, 3073 gld. 74 troškov. — Ustanovnikov ima 102, rednih članov 435.

200 letnica rojstva češkega prirodoznanca Diviša so češka društva znojemska proslavila z vzidanjem spominske plošče na župnišču v Primetici, kjer je pokojnik deloval kot duhovnik.

Berolinski organ narodnih liberalcev, »Nationalzeitung« se je izrekla za ustanovitev samostojne »vendiške« (srbske) bogoslovne fakulte v Lipsiji, ker je saška vlada plačevala do 1898 za slušatelje na češki bogoslovni fakulti v Pragi. Od 1898 studujejo lužiški bogoslovci v Mogunči (Mainz).

Shod na Vrhniki 7. avg. je bil v dvorani »rokodelskega doma«. Predsedoval mu je dekan Gantar. Dež. posl. Jelovšek (Vrhnikiški župan) je poročal o tem, kaj je storil dež. zbor koristnega za vrhniški okraj. Drž. posl. Vencajz je govoril o dolžnostih poslanca do naroda. Žalostne so razmere v drž. zboru, še žalostneje pa da v teh trenutkih zavira tudi slov. politiko častilakomnost nekaterih oseb. Tujci vodijo Slovincem gospodarstvo, naše ljudi podé z rodne zemlje in segajo po naših domovih. Poroča o »Naši straži« ter priporoča kmečke zadruga in Reiffeisnove posojilnice, ter je zato, da ves narod zahteva slov. vseučilišče. Dr. Krek opisuje politične razmere, vpliv Nemčije na našo državo, ter je zato, da se odklopimo od Nemcev in pridružimo Hrvatom, ker na jugu je naša bodočnost. — Shod je sprejel resolucije za slov. vseučilišče in nadsodišče v Ljubljani, ter pozval dež. odbor, naj poda podatke o mirovnih sodiščih ter se izjavi proti krivici, ki se godi slov. jeziku pri Graškem nadsodišču.

Posl. Bareuther je telegrafoval Bismarckovemu sinu v sožalnici: „Ne, Vaš oče ni umrl, on nesmrtno živi našemu ljudstvu kot odrešitelj.“ — Posl. Wolf: Vaša žalost je žalost vse Nemčije. Mi Nemci v Avstriji čutimo najbolešnejše njegovo smrt. V viharni noči nam se je utrnula zvezda vodnica.“

Nova češka gospodinjstva šola se otvori v Nemškem Brodu.

V Pratu je velika panoramska slika, združujoča vse znamenite može, ki so živeli za časa vlade našega cesarja. — Seveda Slovanov so se izogibali, kolikor so le mogli. Da biskupa Strossmayerja niso mogli prezreti, je umevno; da, razun Miklošicha, Slovenca ni, se ne smemo

čuditi, dasi bi oče Bleiweis kot politik to gotovo zaslužil; saj tudi poljskih politikov, tudi čeških politikov ni; niti Palackega ne opaziš v tej družbi. — Med glasbeniki je skrit Smetana, — a Dvořaka pogreša oko na sliki, ki ovekovečuje celó skladatelja Dunajske »Fijakarske pesni« Picka. Zato pa vidiš politike nemške in celo Kudliča; zato se diviš raznim gled. igralcem in pa bezštevilmilnim čifutskim bankirjem; da celó izumitelj čevljske maže, Fernolendt, je ovekovečen poleg Dunajskega krojača Ebensteina. — Idejo te slike je 1894 sprožil pisatelj Schnitzer, izvedel jo slikar Fleischer.

V Zagrebu je 18. avgusta bila slavnostna gled. predstava igre »Čaša vode«, v kateri se je poslovala ga Borštnikova. Hrvatski listi so vedno priznavali veliki talent in igralno tehniko naše rojakinje. Ali bi ne bilo možno, jo sedaj zopet pridobiti za slovenski domači oder?

Društvo čeških stavbarjev je imelo 14. avgusta v Praški razstavi svoj 20. občni zbor. Ono šteje 375 členov.

Najbolje je s šolstvom v Švici; tu pride na 315 preb. jedna šola, — najslabše v Bolgariji, kjer pride 1 šola šele na 2820 preb. — V drugih državah je to razmerje: Norveška 320, Švedska 440, Francoska 480, Italija 530, Španska 590, Grška 710, Danska 790, Nemška 890 (torej vendar v tem pogledu ni »najkulturnejša država na svetu«), Portugiška 910, Belgija 1020, Nizozemska 1095, Vel. Britanija 1260, Avstrija 1310, Romunija 1380, Rusija 2460, Srbsko 2510.

Analfabetov je na 1000 prebivalcev: na Srbskem 793, na Ruskem 708, v Italiji 396, na Grškem 300, na Avstrijskem 220, v Belgiji 144, na Francoskem 55, na Nizozemskem 50, v Švici 22, na Danskem 5, na Nemškem 2 in na Švedskem 1.

Pred cesarjevim rojstnim dnevom je običajen vojaški »mirozov«. Godbo povsod spremlja obilica ljudstva, in ako se kličejo običajni »živio« etc., ni nikomur v spodtiklje. Samo ker se je to godilo v Plznu, se takoj v „N. fr. Pr.“ piše o uličnih demonstracijah, dasi i ta list mora priznati, da ni bilo najmanjšega izgreda. V kakem nemškem mestu je bilo isto, kar se tu imenuje »rjojenje« — le pojav patrijotizma!

V Pragi je zadruga knjigarjev slavila svojo 300 letnico.

V Oseku je izšla knjižica, ki blati črnogorskega kneza in povečuje srbskega Milana. Pisatelj je major Popovič, črnogorski renegat in Milanov služabnik. Policija je prekasno preiškala tiskarno po rokopisu.

Hrvatska občina Vrgorac je imenovala svojim častnim članom Žida Königa, zaradi nekaterih dobrot, ki jih je izkazal občini. Dasi se naj pusti vsakemu svoje veselje, vendar je to preveč čudno. Timeo Danaos et dona ferentes.

Češki virtuos na klavirju Bohumír Fiala, je v Carjigradu in v Tarapiji (v »jugoslovanski besedi«) dosegel največje priznanje. Koncertoval bo še v grških mestih in po zimi v Kajiri in Aleksandriji.

Manifestacijskega sprevoda narodnega delavstva v Praško razstavo 14. avgusta se je udeležilo 12.000 oseb, med temi odposlanci iz Dolnje Avstrije, Moravske in Sileške.

22. avgusta 1868 je izročila tričlenska deputacija v imenu čeških poslancev v dež. zboru češkem dekla-

racijo za češko drž. pravo, protest proti novi uravnavi cislitvanski ter se izrekla za pogodbo vsled dogovorov med kraljem in češkim narodom.

„Wiener Slaven“ piše, da se naj na Dunaju zgradi češko gledališče. (Doslej so se le od časa do časa predstavljale češke igre v raznih društvih.)

Berolinski „nem. Schulverein“ je vlani poslal v Avstrijo 50.000 marek podpore, večinoma na Češko in Moravsko (30.850 marek), potem na Tirolsko 8671 marek, v Galicijo in Bukovino 4618 m., v ostale avstr. dežele 2875, na Oggersko in Sibirsko 2954 marek. Stipendij je (zlasti na Oggersko) izdal v znesku 5825 marek.

Izučeni tehnik slovenski, g. Jager, je z izredno marljivostjo in velikim trudom vodil notranjo okrasbo „Narodne kavarne“ v Ljubljani. Ker je „Slov. Nar.“ v listku obširno opisal to delo, in tudi „Sl. List“ donesl laskav opis, nadejamo se, da se odslej prične več zanimanje za slovanska svojstva pri stavbah itd. ter da porodi trud g. Jagra obilo sadu med Slovenci.

Na Irskem so praznovali 100 letnico vstanka proti Angležem ter postavili temeljni kamen voditelju Th. W. Tome.

V Zagrebu se je 18. avg. položil temeljni kamen učiteljskemu konviktu.

V Zagrebu se je mudil sloviti švedski pisatelj in slavofil Alfred Jensen, ki prevel mnogo iz hrvatske literature na švedski jezik. Proučiti je hotel najnovejšo hrvatsko literaturo in ogledati si Plitvice ter hrvatsko Primorje.

Ko se je bolgarski knez Ferdinand na potu na Cetinje mudil v Kotoru, je obiskal pravoslavno cerkev in ji daroval 1000 gld. Ko se je vračal, ni več potoval „incognito“ in zato bil slovesno sprejet od raznih vojaških in civilnih dostojanstvenikov, le katol. svečeništvo se je demonstrativno odtegnulo sprejemu katol. kneza!

Koskega slavnosti, 14. avgusta, se je udležilo mnogo narodnih društev in odločnih gostov. Notar Janko Rahné je pozdravil goste, gdč. Povšetova je izročila v imenu »Mattice«, katere častni član je bil pesnik, lep šopek. Dekleta v narodnih nošah so odličile goste. Na to je bila služba božja, po nji odkritje spomenske plošče. — V Lukovici kjer je bil obed, je pozdravil prišlece župan Mlakar. — Vzajemno s slavnostjo se je vršila ljudska veselica, s katero je Brdsko gasilno društvo proslavilo svojo desetletnico.

Pri ustanovni slavnosti »Idrijskega Sokola« bilo je pet sokolskih društev.

Občinska odbora v Bočni in v Novi Štifti sta soglasno sklenula resolucije za slov. vseučilišče in za nadsoščišče v Ljubljani.

Prof. dr. Fran Šembera, zasluženi češki zgodovinar, je 20. avg. v Pragi umrl. Porojen je bil 1842 v Helkovicah, bil profesor v Budjejevicah in potem v Pragi. Najznamenitejše njegovo delo je povest srednjega veka.

Češki turisti so letos zborovali v Mor. Ostravi.

Maloruski pesnik Jakiv Ivanovič Ščgoliv je pred kratkim umrl. Porodil se je 1824 v harkovski gub. in služboval po raznih ukrajinskih mestih.

V minski gub. je na svojem posestvu »Mir« umrl general Nikolaj Ivanovič Svjatopolk knez Mirski; poznan iz rusko-turške vojne.

V Petrogradu je bila 14. avg. oficijalna slavnost povodom rojstnega dne srbskega kralja Aleksandra. Po službi božji v cerkvi kazanske matere božje je sprejemal srbski poslanik čestitajoče goste. Na banketu se je napolivalo srbskemu in češkemu narodu.

V Bosni in Hercegovini se je, kakor javljajo srbski listi, zaukazalo oblastim, da dopisujejo s cirilico srbskim pravoslavnim občinam.

Francoz Leoroy Beaulieu je izdal 4. natis svojega dela »L' Empire des Tsars et les Russes«.

Avstrijskih Slovanov se je ogromno izselilo v Ameriko. 1895 se jih je naštel nad 100.000. Imajo uže mnoge lastne naselbine. Čeških rodbin živi v Chicago 8000, v Minesotti 3000, v Missouri 2000, v Nebraski 10.000, v New Yorku 100.000, v Ohio 21.000, v drugih državah v manjšem številu. S Kranjskega je kakih 50.000 oseb izselilo se v Severno Ameriko. V Brazilijo se je izselilo več nego 11.000 oseb iz Avstrije, med temi 5000 maloruskih in poljskih kmetov. Število poljskih izseljencev znaša v južni Ameriki do 20.000 oseb; v državi Parana živi nad 75.000 Poljakov. — V Argentini živi kakih 25.000 avstr. izseljencev, največ dalmatinskih Hrvatov. V Ameriki izhaja 33 čeških časopisov. Čeških, poljskih in slovenskih društev je v St. Louisu 45. V Chicagu je 57 avstro-ogerskih društev, večinoma čeških in poljskih, 8 čeških, 10 poljskih cerkev in poljski narodni muzej.

Letos je 65 let, kar je car Nikolaj I. proglasil rusko himno v narodno. Skladatelj Lavov pripoveduje v svojih zapiskih, da mu je 1833 prof. Benkendorf, šef žandarmerije, rekl, da car obžaluje, da Rusi nimajo svoje himne, ter da zelo nerad sluša angleško, ki je nadomeščala ta nedostatek. Glasbenik je dolgo razmišljal, kako bi rešil težko nalogo, nekega večera se mu je hipoma rodila; napisal je napev ter ga nesel k Žižkovu, da napiše besedilo. Ko jo je, prirejeno za zbor in orkester, igral pred carjem in njega rodbino, je carju izr dno ugajala, in daroval mu je zlato tobačnico z dema^eti.

Družba sv. Cirila in Metoda je vzdrževala te zavode: otroško zabavišče v Celju, kjer je bilo 38 otrok; — 2. zabavišče v Mariboru, kjer je bilo 58 otrok. — 3. štirirazredno deško šolo pri sv. Jakobu v Trstu, imela je 225 učencev. — 4. trirazredno dekliško šolo pri sv. Jakobu v Trstu, imela je 177 učenk. — 5. zabavišče v Rojanu je štelo 81 otrok. — 6. zabavišče na Greti, 50 otrok. — 7. zabavišče v Pevmi, 42 otrok. — 8. narodna šola v Velikovcu, letos v 2 razredih 112 otrok. — 9. I. zabavišče v Podgori, 61 otrok. — 10. II. zabavišče v Podgori, 51 otrok. — 11. »Sloga« v zabavišču ul. sv. Klare v Gorici, 73 otrok. — 12. »Sloga« v zabav. v ulici Barzellini v Gorici, 67 otrok. — 13. Sloga s pomočjo dr. sv. Cirila in Met. vzdružuje slov. petrazrednico v Gorici s 565 otroci. — 14. zabavišče pri sv. Ivanu, pri Trstu 60 otr. — 15. zabavišče v Škednju, 39 otrok.

V juliju je bilo 25 let od smrti ruskega pesnika Fedora Ivanoviča Tutčeva, ki je 1867 pozdravil slovanogoste v Moskvi z naduvšeno pesnijo.

Nemci s Češkega so slavili 14. in 15. avg. v Hebu svojo pevsko slavnost. Navdušenje po »Wacht am Rhein« ni poznalo ni mere ni konca. 15. avg. je bil velik slavnosten sprevid. Udeležilo se ga je 140 društev s 70 zastavami. Tudi k tej slavnosti so prišli Nemci iz Reicha.

Nemški »Schulverein«, ki bode imel 10. septem. v Karlovih Varih svoj obči zbor, je imel letos 204.622 gl. proti lani (230.611 gl.), zopet velik korak — nazaj kljub »vsej velikonemški rabuki«.

V Hamburgu se je v 8 dneh nabralo 270.000 marek za Bismarckov spomenik.

Žensko društvo Karlovških gospej je sklenulo, da vsako leto 10. (22.) junija oslavi Brankov spomin, okraši njegov grob itd.

„Ustr. Mat. školská“ je 1897 je imela dohodkov: 227.273 gl. 70 kr.; troškov 243.008 gl. 44 kr., — torej nedostatka 15.734 gl. 74 kr. Da se ta pokrije, prosi odbor rodoljube za nabiranje svatovaclavskega darila.

„Glasb. Matica“ je izvolila bivšega predsed. in za društvo velezaslužnega g. Ravniharja častnim članom.

Lex Kolisko ni dobila sankcije po uradni izjavi vsled tega, ker omenuje pravo onih faktorjev, ki vzdržujejo kako šolo, na določitev učnega jezika.

Avstrija podpira nemške šole v Turčiji, za češko na Dunaju pa nima denarja. — V Solunu je nemška šola. 1897 je imela 202 učencev, od teh 51 po „narodnosti“ Nemcev, med njimi 29 Židov. Nemčija ji je popreje podeljevala podporo, a jo je ustavila, — le Avstrija jo še vedno podpira.

Prijateljski večer Praškemu županu dru. Podlipnemu k proslavi njegove 50 letnice so priredili 23. avg. njegovi čestilci. »Hlahol« je pel domoljubne pesni, Tereba (starosta Mešč. besede), je napil županu, ta se je zahvalil in povdarjal potrebo dela za narodno prosveto in narodna prava, ter prosil podpore pri njegovem prizadevanju, da postane Praga mati čeških mest, slovanska in gostoljubna, ki pa si ne dá delati sile in krivice.

Čehi se pritožujejo, da severna železnica, ki za potnike h kaki nemški slavnosti daje vedno najlepše vozove in v tolikem številu, da vlada največa komoditeta, — je za češke slavnosti v obče in zlasti pri zadnjih v Hodslavicih, Val. Mezeriču in Frenštatu, nabrala svoje najstarše in najslabše vozove in v najnezadostnejšem številu, tako da so za silo priredili tovarne vozove ter vanje stlačili potnike; celo drž. posl., ki je imel listek plačan za 1. raz.

V Srbiji je prestalo izhajati 14 opozicijskih listov, med temi tudi Rističev organ »Srpska Zastava«.

V Zemunu se širi na tisoče izvodov knjižice: »Ven s ptujcem!« t. j. Milanom (ki je grškega rodu).

Letošnji Praški „Salon“ je imel 755 razstavnih predmetov, Dunajska secesija 584 in jubilejna razstava Dun. umetnikov 691.

Tschèques et Allemands, sp. Hugo Schuchart, romanist na Graškem vseučilišču, kot odgovor francoskim spisom, pojašnjujočim krivico, ki se godi češkemu narodu od Nemcev. Tvrdi isto, kar so nemški listi, da češki narod in jezik ni istovreden z nemškim.

14. avg. je bila v Mostaru glavna konstitujoča skupščina „hrv. dioničke tiskarne“. Razprodanih je doslej 473 delnic. Soglasno se je sprejela prememba v pravilih, da se glavnica more pomnožiti na 2000 delnic po 25 gl., torej na 50.000 gl. (za sedaj je bilo razpisanih 500 delnic).

Dunajski pomožni nadškof dr. Ed. Angerer je 22. avg. v 82. letu umrl. Bil je vedno uslužen židovsko-beralni stranki in torej tudi nasprotnik Slovanov.

Rusija je Perziji prepovedela, da sprejme angleško zakupščino za pobiranje carine v južni Perziji. To dokazuje, da perzijski šah mora poštovati rusko moč. Perziani bi tudi ne mogli Rusiji uspešno zabraniti vojske v deželo, v slučaju, da bi to Rusija zahtevala za pot v Indijo.

Madjarski listi kljubu uradnemu zanikanju vzdržujejo vest, da bode cesar potoval v oktobru v Sarajevo.

M. Glavinič, nadzornik dalmatinskih srednjih šol, je v Zadru umrl. Pečal se je mnogo s starinoslovjem ter kot čuvar arheološkega muzeja v Splitu ustanovil strokovnjaški list.

Bolg. list „Odziv“ je sumničil srb. kralja Aleksandra, da je na Sveti Gori (Athos) v samostanu ukradel najstaršo cirilsko biblijo. Urednik je bil obsojen v Sofiji na 3 dni zapora, 15 fr. globe in troške. — Občinstvo je ob proglašanju obsodbe demonstrovalo proti Srbiji.

Berolinski »Heimdal« napada ogersko pošto, ker vrača liste s prilepkom »elutazott«, (odpotoval), cesar ne razume nikdor. Kedaj pa je obsodil kak Nемец svojo pošto, ko na slovanske naslove prileplja nemška obvestila (»Adressat abgereist«, itd.).

V tržaški sirotišnici pri sv. Jožefu vcepljajo uže malim otročičem sovraštvo do slovenskega (materinoga) jezika, kakor poroča »Ed.«

7. avgusta je bila v Hlinskem slavnost v spomin 50. letnice odpravljenja tlake, združena s Palackega slavnostjo.

V Rogatcu-Slatini se otvori s 1. novembrom zasebna šola »Schulverein-ova«, »da se v tej kot zdravišče tako važni okolici razširi znanje nemškega jezika.«

Iz okraja Oppeln je pruska vlada v drugem četvrtletju 1898 izgnala 440 galiških Poljakov.

Dr. Podlipnemu je k 50 letnici izročilo 161 društev skupno adresno in od Brožika v Parizu naslikano kopijo znane Husove slike. »Lenský výrobní spolek« mu je izročil album s slikami Prage in fotografijami odbornic; »Česká Obec Sokolská« medalijo in album.

Mešč. hranilnica v Gaji je za zgradbo češke gimn. darovala 20.000 gl.

Velikansko (!) provokacijo Nemcev je učinil vojaški kapelan v Chomutovem, kjer je vojakom češkega polka prečital pastirski list vojnega biskupa na cesarjev rojstni dan z lece v češkem jeziku. Krajevni nemški listi kar besné vsled tega.

Slavičeva tiskarna v Sarajevu prične izdavati srbsko poučno-zabavno biblijoteko, v zvezkih po jedno polo vsak teden, po 10 kr. Prične s povestjo Nušičevo: Ramazanski večeri.

Srbsko-narodno pozorišče priredi v Turški Večeji na Banaškem 24 predstav.

Učit, dr. za ptujski okraj je pred nekaj leti nabralo 200 koron kot nagrado za najboljši spis: »Slomšek kot pedagog«. Ker se tedaj ocenjevalci niso izrekli za nagrado doposlanih spisov, se je svota naložila v ptujsko posojilnico. Do Slomšekove stoletnico rojstva 126. nov. 1900) naraste glavnica na 300 koron glavica na 300 koron. Slov. pisatelje se pozivlje sedaj odbor, da napišejo k tej priliki omenjeno razpravo ter tekmujejo za nagrado.

Nedavno je Dubrovniško delavsko društvo hotelo napraviti izlet v Novi Herceg. Kotorsko okrajno glavarstvo ga je prepovedalo. Dr. Pugliesi je poslal brzojavni protest dalmat. dež. namestništvu. Vsled tega mu je bila podana nemška obtožba, o kateri se je razpravljalo 17. avg.

Toženec (srbski poslanec in advokat) je zahteval, da se mu zatožba raztolmači v njegovem jeziku. Državni zastopnik se temu protivi. Obsojen je na 20 dnij zopora, ali 80 gl. kazni. — Od obeh stranij se je objavil utok.

27. in 28. avg. je bil v Kutni Gori shod čeških starinoslovcev in muzealnih društev.

»Soča« donša dopis iz Braziliije. V Port Alegre so se zbrali avstrijski izselniki, da si osnujejo društvo v dostojno praznovanje cesarjeve 50. letnice, v buditev patriotizma in podporo sorojakov. Nek Nemeec s Češkega pa je izjavil, da morajo Nemci stati za preklic jezika. naredb, ter se ne smejo dati premotiti, čes, v tujini so vse narodnosti jednake. Hrvat Lukičič izjavil, da je tako politikovanje v Braziliiji povsem neumestno, ter da si Slovani v tujini ne dajo biti v obraz. — Slovani so odšli ter se potem zjediniili v svojem društvu »Jugoslovanski Orel« ter se zbirajo v Lukičičevi gostilni »Ercegovina«. Društvo šteje 9 Hrvatov in 3 Slovence. — Na ondotnem pokopališču stoji tudi lep spomenik predlanskim umrlega mladeniča Gerška, s hrvatskim napisom.

General Černjajev v Pragi. Da budi simpatije za Jugoslovane po srbsko-turški vojni, je hodil gen. Černjajev po slovanskih zemljah. 1877, v januarju je došel v Prago. Na vseh železničnih postajah so mu prirejali ovacije, petorica členov češkega kluba je šla, z dr. Skrejšovskim na čelu, kot deputacija mu do Ouřiněvsi naproti. V Pragi so mu priredili velik sprejem. Spremili so ga pevajoči »Hej Slovani«, z mnogimi slavaklici do hotela. Prago sta mu razkazovala dr. Rieger in dr. Gabler. A namestništvo mu je poslalo francosko pisan list v katerem se mu prepoveduje nadaljuje prebivanje na Češkem, ker je ono dalo povod demonstracijam. Vest o tem je provzročila med narodom toliko razburjenosti, da se je po ulicah nastavilo vojaštvo. Černjajev je pri odhodu protestoval proti izgonu. Policijski komisar ga je potisnil v kupej v kateri sta sedla dva civilna policista, da spremita generala do meje. Ljudstvo, ki se je pri odhodu nabralo pred kolodvorom, je so razgnali dragonci.

Mestna občina v Budejevicah je razpisala dobave za zidanje more češke in nemške šole. Pro-rašunje ni ste na 300.000 gl. ter se stavi uslovje da se oddajo dela za obe samo nemškim podjetnikom. Tudi delavci naj bodo, če le možno izključno nemške narodnosti! Tako dela gospodnjoča manjšina ter s tem provokuje večino. Na prijtožbo Čehov se je razpisala nova dobava bez teh pogojev.

Vodstvo »Lega Nazionale« v Trstu je odločilo 2000 koron v korist laški šoli ki se naj osmje v Šibeniki.

Koroški rodoljub Slovenec L. Serajnik, v Tenjak je 6. avg. slavil svojo 90 letnico.

DIJAŠTVO.

Vsedijaškega shoda v Ljubljani 19. avg. se je udeležilo do 200 velikošolcev in abiturientov. Od povabljenih bogoslovcev so poslali deputacijo samo goriški. Shodu je predsedoval fil. Reiser. V imenu mesta je pozdravil župan Hribar udeležence; v imenu dežele dež. odb. Povše. Jur. K. Vodušek je poročal o ustanovitvi sloven. vseučilišča, in sklenula se je resolucija »za vseuč. z bogoslovno, modroslovno in pravoslovno fakulteto, na kateri bi se sprva pri predavanjih in izpitih kolikor možno upošteval, šeasoma pa izključno vvedel jezik slovenski«. — Fil. Majcen je pojasnjeval kulturno polit. pomen vseučilišča in opisoval težko stanje slovan. dijakov v Gradcu. — Dr. Majaron je pojasnil, da vseučiliški odbor še ni poslal peticije za univerzo vladi in parlamentu, ker hoče to storiti o primernejšem času. Na večer so priredili dijaki in Sokoli županu Hribarju serenado. Župan se je s balkona mestne hiše zahvalil. — 20. avg. se je nadaljevalo zborovanje. Kaplan Lampé je obžaloval, da ni Ljublj. bogoslovcev, a došli niso, ker se pripravljavni odbor ni zmenil za laui sklenene resolucije katol. dijaštva. — Fil. Reiser je na to poročal o organizaciji slov. dijaštva. Nasovetoval je resoluciji: 1. da se vsi slov. velikošolci in abiturijenti pozivljejo k pristopu v slov. akad. dr. 2. da se oni pozivljejo k pristopu v akad. ferijalno dr. »Sava«, da se ono oživi in preosnuje. — »Daničar« Šinkovec je izjavil, da se hočejo »katol.« dijaki z liberalnimi združiti na skupno delo tedaj, če se skupna organizacija postavi na katoliško in kršč. socialno podstavo. Isto je zatvrjeval »Daničar« Breclj. — »Slovenijan« Nachtigal je dokazoval, da katol. dijaki niso dosledni. Tako niso zahtevali katol. vseuč. za Ljubljano, ker so spoznali, da je vseučil. potrebno za narodno eksistencijo. Poslanci so se združili, pustivši drug drugemu svoje prepričanje. To bi bilo možno tudi pri dijakih. »Sava« naj se preosnuje tako, da bo v radikalno slovanskem in slovenskem oziru ustrezala vsem zahtevam. Resolucije so se nato sprejele z vsemi proti 13 gla-om. — 20. avgusta je bil bankeť. Župan Hribar je omenjal eksodus »Daničarjev« ter rekel, da on ne bi imel ničesar proti temu, da bi se povdarjala krščanska ideja; ta se povdarja pri nas le premalo, dočim se katoliška preveč. Shodi, kakor dijaški, niso v korist le dijaštvu, temveč sploh narodu. — Dr. Tavčar je omenjal, da imajo dijaki s-daj ideale, in prav je to; ako stopijo v življenje, se stvar spremeni; kljubu temu vas ljubi narod, »ne ker ste naša nadeja in naš ponos, kakor pravi fraza, ker še nimamo vzroka, biti na vas ponosni,« ampak ker se nadeja, da iz vas zraste krepko drevo, in to zraste na slovenski zemlji. — Prof. Levec se je spominjal ustanovljenja »Slovenije« ter napil temu društvu. — Dr. Žitnik je omenil, da je opozicija sicer potrebna, a pustiti mora vsakemu njegova načela in spoštovati njegovo prepričanje. Poleg obrambe naroda je najvažnejše socialno vprašanje; zato je vzpodbujal dijake k ljubezni za slovenstvo in k delovanju za gmotni blagor naroda. — Zvečer je bil na vrtu »Narodnega doma« komeř, kateremu je pred-edoval dr. Kušar. — V nedeljo, 23. avg., so bili velikošolci dopoldne pogoščeni od župana Hribarja, in tu jim je bil izročen srebrn v-nec, dar Ljubljanskih narodnih dam; opoldne so se potem odpeljali v Kranj, kjer so jih sprejela narodna društva s »Sokolom« na čelu. Po obedu so šli na pokopališče, položili venec na Preširnov in Jenkov grob. Ob grobu Prešernovem je govoril g. Pirnat; ob grobu prerano umrlega tehnika Omerse g. Šega. V čitalniški dvorani je bil na večer živahen ples.

Želeli bi, da donese dijaški shod trajen sad; da ne ostane le pri lepih besedah, temveč se pojavijo tudi dejanja, ter se tako osramoti izrek dr. Tavčarja (izrek, ki je zadnja leta bil v nekolic o res opravičen), da še nimamo vzroka, biti ponosni na naše dijaštvo.

Deputacija »Daničarjev« se je poklonila Ljubljanskemu knezoškofu ter v Ljubljani prebivajočemu krškemu škofu dr. Mahničju (svojemu častnemu členu in pravemu stvaritelju); knezoškof je po »Slovenčevem« poročilu omenil, da je z velikim veseljem pozdravil dijaški shod, a njegova žalostna završitev ga je zelega bolela.

»Vrli Daničarji« so napravili »tih izlet« v Kamnik. »Malo jih je res v primeri z unimi, a so ljudi«. Ti so v resnici naša nada. Govore ti kakor možje. In pa »Zora!« »Za vojsko zoper nevero, zoper korupcijo, zoper obrekovanje« pa rabijo ti junaki denarje. Podpirajte jih, torej, saj »po pravici se jih boji Hribar« za svoj županski stolec! Take tirade prinaša »Slovenec« povsem resno...

Koroške srednje šole. — Celovška gimn. je štela 431 dij. (356 Nemcev, 75 Slovencev), gimn. v Št. Pavlu 119 dijakov (104 Nemci, 6 Slov.). Na realki v Celovcu je bilo 251 dij. (244 Nem., 4 Slov., 1 Lah, 1 Madjar, 1 Anglež). Beljaška gimnazija je imela 181 dij. (168 Nem., 12 Slov., 1 Lah). Med vsemi 982 dijaki na koroških srednjih šolah je torej bilo samo 97 Slovencev.

Slovaška mladina je zborovala 3. avg. Bilo je 66 udeležnikov ter 15 gostov (večinoma evangelijskih duhovnikov in učiteljev). Dr. Blaha, urednik »Hlasa«, je spominjal na lansko delovanje mladeži, prvo leto, da je zopet nastopila javno. Medicinac Srobar je poročal o organizaciji mladeži. Ona naj snuje književne zbirke, o katerih naj med seboj se razgovarja in v širših krogih prednaša. S tem si širi svoj duševni obzor. — Temu je sledila živahna debata.

Češki abiturijenti iz Nov. Rychnova so došli pod vodstvom prof. Salača 6. avg. v Ljubljano. »Slov. planinsko društvo« jim je priredilo prijateljski večer.

Češki dijaški shod v Val. Mezeriču je pre povedan.

Schönererjanski gimnazijci. V Brnu so podpisali mnogi dijaki druge nemške gimnazije peticijo drž. posl. Schönererju za proglašenje nemščine kot državnega jezika. Bili so kaznovani s karcerjem 4—10 ur; 3 kolovodje pa izključeni iz vseh avstr. gimnazij. Ministerstvo je tem trem izpregledalo kazen v toliko, da so izključeni le z dotičnega gimnazija.

Zadrski »Narodni list« priporoča abiturijentom poset slovenskih vseučilišč. Tudi slovenskim dijakom, katerim je to možno, je treba i nadalje priporočati poset zlasti Praških velikih šol.

»Spolek pro vystaveni Akademického domu« v Pragi je ustanovil »Akademickou čitárnu«, ki je dostopna za semestralni prinesek 1 gl. vsakemu dijaku in vsakemu členu omenjenega društva. Ima 350 časopisov, biblioteki nekdanjega »Ak. čtenar. spolka« in »Slavie«, ki brojiti nad 30.000 zvezkov. Razun tega dobé členi znižane vstopnice v nar. gledišče in vse Praške razstave. Po zimi se bodo prirejali zabavni večeri in znanstveni razgovori. — (Prostori so: Mikulandska ul. št. 4.)

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

A) SLOVENSKE DEŽELE.

Kranjsko. Gasilna društva kranjska so imela 21. avgusta povodom 10 letnega obstanka dež. zaveze kranjskih gasilnih društev slavnostni shod v Ljubljani. Udeležilo se ga je 57 gasilnih dr. Na Kranjskem je 98 gasilnih društev.

Tržaško. C. k. trg. pomorsko sodišče v Trstu je poslalo Podgrajski hranilnici in posojilnici »conchiuso«, v katerem ji nalaga, naj prosí polit. oblast za dovoljenje, da bo smela sprejemati hranilne vloge, daši je bila ta stvar uže rešena z rzsodbo najvišega sodnega dvora od 16. dec. 1896 in naredbo c. k. pravosodn.

min. 17. jun. 1897. To odločbo je priobčilo trgov. in pom. sod. z nemskim odlokom, radi česar se je hranilnica pritožila, ker ona uraduje le v slov. jeziku, ter dobila rešitev, da se to v bodoče ne bo več godilo, — a sedaj se je zopet.

Istra. Pr. obč. volitvah v občini Voloski so bili v 2. in 3. razredu soglasno izvoljeni hrv. kandidatje.

»Il popolo istriano« se zove nov lahonski list v Pulju.

Ivan Krstič je v 15. avgusta pozval sestanek »narodne isticke stranke« v Matulje, da bi pridobil koga v svoje mreže; ko pa so baš tedaj Hrvati v Volovskem pri občin. volitvah zmagali v vseh treh razredih, mu se to ni zdelo umestno. Pustil je torej, da je zbrana množica zaman čakala nanj. Ko je nekdo poprašal v »vili Angelini«, ali bo shod ali ne, ga je bacnul gospodar na cesto. Orožniki so z nataknenimi bajoneti razgnali ljudstvo, namesto da bi se pobrigali za onega, ki je narod speljal na led.

Goriško. Odkritje spomenika Andr. bar. Čehovina je imelo povsem vojaško-vladni značaj. Predsednik veteranskega društva Jacobi in dež. nam. Gočs sta govorila samo nemški; le kurat Vales in g. Šimčič slovenski. Napis je na jedni strani nemški, na drugi slovenski. Društvu »Nabrežina« se je prepovedalo — petje!

Štajersko. Pevska slavnost v Celju (14. avg.) se je sijajno obnesla. Spreveda k cerkvi sv. Jožefa, kjer se je blagoslovila zastava slov. pevskega društva v Celju, se je udeležilo do 5000/ljudij. Na večer paje Celjsko Nemštvo napadalo goste. »Ostd. R.« piše, da je bilo kakih 300 pijanih kmetov in hlapcev na slavnosti, ki so Nemce provokovali, a ti so jih moško odbili in dokazali, da znajo i s pestmi preprečiti vsak napad tujih vsiljencev v nemško posest.

23 nemških advokatov iz južne Štajerske je poslalo naučnemu min. peticijo proti ustanovitvi posebne advokature zbornice za sloven. Štajersko.

Katol.-polit. dr. za vranski okraj je imelo 21. avg. v Braslovčah shod, kjer je govoril dr. Medved iz Maribora o delu za vero in narod, A. Kokelj pa priporočal družbo sv. Cirila in Metoda ter »Našo Stražo«. Sklenulo se je, odposlati prošnjo za slov. vseučilišče in za nadsodišče v Ljubljani dotičnima minist.

Shoda županov v Ljubljani (17. avg.) udeležilo se je nad 700 županov iz raznih krajev slovenske zemlje. Predsedoval mu je župan I. Hribar, ki je utemeljil svoj načrt udanostne adrese cesarju. Novomeški župan dr. Schegula je nasovetoval dodatek, izraz želje o ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani. Ker je pojasnil dr. Hribar, da županska deputacija najbrž ne bi bila sprejeta, je Podraški župan Božič nasovetoval, naj se udanostna adresa dopošlje na najviše mesto potom dež. vlade, predlog dr. Schegule pa po deputaciji kot posebna prošnja izroči cesarju, in to se je soglasno sprejelo. — Kranjski župan Šavnik je nasovetoval, da vse slov. občine prispevajo k troškom za spomenik cesarju, ki se naj postavi v Ljubljani. Sprejele so se resolucije za više sodišče v Ljubljani (utemeljeval dež. posl. Vošnjak) in ustanove za slovan. juriste (utem. žup. Lenček).

Župan Hribar je utemeljeval načrt udanostne adrese. Zadovoljno in ponosno smemo zreti na to, kar

je sloven-ki narod dosegel v zadnjih 50 letih. A spoznati moramo tudi, kako daleč smo še od onih idealov, za katere se je ogreval naš narod leta 1848. Zedinjena Slovenija bila bi najmogočnejša čuvarica našega rodu in jezika. Narodno ravnopravnost sicer zagotavlja zakon, a vendar se ravna z nami kot bi bili narod niže vrste in naš jezik nesposoben za posredovanje znanstvene izomike. — Na Koroškem in Štajerskem se zatira slovensčina in podpira vladi pogubno nemško-nacijonalstvo. Na Primorskem živi mogočna, brezobzirna stranka, ki bi rada odtrgala te dežele našemu cesarstvu; in vendar se Slovincem in Hrvatom godé krivice v korist italijanski manjšini. Naš narod je imel zaveznika v cesarju. S tem, da je podelil ustavo, omogočil je razvoj sloven. in hrv. naroda, ker se niso uresničile njegove nadeje do bratske sloge med narodi, opominjal je svoje ministre, naj napravijo mir med njegovimi narodi. Ta mir bi se dosegel, ko bi mu ne nasprotovala v nemškem duhu odgojena in z absolutističnimi nazori opojera birokracija. Mi zatorej vse nadeje stavljamo v viteškega vladarja. On, ki ima varovati moč in ugled države, spozna gotovo, da sta slovenski in hrvatski narod, ki sta z nenavadno hrabrostjo prehlvala na nešteti bojiščih kri za državo in dinastijo, neprecenljivi trdnjavi za obrambo domovine in prestola.

Na županskem shodu je bilo 473 županov. mnogo poslancev in drugih narodnih veljakov, v vsem do 700 oseb.

B) OSTALI SLOVANSKI SVET.

Notranje položnje. Ugibanje o konečni rešitvi sedanje obče krize traja še nadalje. Gr. Thun in bar. Banffy sta bila šla poročat cesarju o položnju zlasti gledé na pogajanje z Ogersko. Gr. Thun je bil pozval tudi finanč. in trgovskega ministra v Ischl. Cesar pa je bil poklical gr. Goluchowskega in pl. Kallaya. Vsi ti ministri so bili pri cesarju. Dognalo pa se ni nič. Treba se je še razgovarjati med avstr. in ogersko vlado; namen je, da bi se našel modus za nadaljnji provizorij, proti kateremu se upira Banffyjeva vlada in židovsko-madžarski liberalizem. Nemška obstrukcija tostran čaka in se nadeja, da radi vladne stiske gledé na Ogersko doseže — odstranjenje jezikovnih naredeb. Obstrukcija računí namreč nato, da gr. Thun bode radi Ogerske prisiljen zopet sezvati drž. zbor, ta pa bode mogel delovati le potem, če se zadovolji poprej obstrukcija, ta pa zahteva za plačilo ne sicer zgolj, temveč najprej odpravo jezikovnih naredeb. Židovska liberalna stranka se nadeja poteti priti celó na krmilo, morebiti s Chlumeckým načelu. O teh računih skupne nemške opozicije pri naših razmerah ni možno tvrditi, da bi se ne uresničili. Činjenice, ki odločijo pri vsem računu, so neproračunljive, in videli bomo le dejstva. Čehom in ostalim Slovanom ugodna ali pa tudi neugodna.

Naši ministri (notranji, finančni in trgovski) so bili zopet v Budapešti, in dotični ogerski zopet na Dunaju. Oboji so poročali cesarju o rezultatih dogovorjanja. Te dni, proti koncu avgusta, se stvar také ali také razmota, ker je dozorela, da sam cesar poseže vmes in določi, kakó bode nadalje s pogodbo z Ogersko. Nemške stranke trdno verujejo, da grof Thun odstrani Gautscheve jezikovne naredeb, ker bode

najbrže prisiljen, začetkom septembra sezvati državni zbor, a ta bode sposoben za razpravljanje le tedaj, če preneha obstrukcija, in ta, razun Schönererjancev preneha, ako se odpravijo naredeb. Zato se zmernejše stranke obstrukcije togoté nad taktiko Wolfovcev, ki žugajo še nadalje z obstrukcijo, dokler bi se ne vzkoni nemški kot državni jezik. »Deutsches Volksblatt« spominja Wolfa, da je sam bil obečal s prenehanjem obstrukcije, kedar se uničijo jezikovne naredeb.

Cesarjev rojstveni dan, 18. avg., so letos, v jubilejnem letu, praznovali povsod bolj blisčobno, nego običajno. To se je videlo tudi na Dunaju, kjer so razobesili razstave in napravili na več krajih razsvetljavo. Jubilejna razstava se je bila posebe okrasila in izredno razsvetila. Ob tej priliki so razni dnevniki priobčili članke, v katerih ocenjujejo pomen vladanja našega cesarja. Vedó naglašati, da si je monarh izbral geslo »Viribus unitis«, in da je vedno njegova želja, da bi se po tem geslu ravnali narodi in vsakatero skupine; prezirajo pa zlasti listi nemške obstrukcije, kakó delujejo ravno oni proti cesarjevemu geslu.

Spominske svetinje. V cesarjev rojstveni dan je Dunajski uradni list priobčil 3 cesarjeva pisma: ukaz armadi in 2 pismi gr. Goluchovskemu, s katerimi je cesar ustanovil v spomin 50 letnice nastopa svojega vladanja 3 medalje. Jedna je določena vojaštvu, jedna civilnim uradnikom in služabnikom, jedna pa za 40 letno državno službo. Prva se imenuje: »Jubilejna spominska svetinja«, dobé jo tisti, ki so služili ali služijo od 2. dec. 1848 pri vojaki ali žandarmeriji. Drugo: »Jubilejna svetinja za civilne in državne služabnike« dobé tisti, ki so bili ali so v državnih službah. Tretjo, »častno svetinjo za 40 letno zvesto službovanje«, dobé taki, ki so zvesto v zadovoljstvo služili javno ali zasebno. Kdor dobi to svetinjo, imenoval se bode njen »posestnik«. Vse 3 vrste svetinj se bodo smele nositi le od 2. dec. 1898; po smrti jih morejo dobiti nasledniki (dediči). Kdor je bil pri vojaki in potem v drž. službi, more dobiti obe vrsti svetinj.

Dunaj. Dunajska jubilejna razstava, ki je vsakovrstnim nemškim društvom dovolila znižane vstopnice ter razsipava celo s prostimi vstopnicami, češkim društvom na njih prošnjo za znižane vstopnice ni hotela ustreči.

Na Dunaju ima dvestotisoč Čehov samo jedno (privatno) šolo Komenskega. A še proti tej so pričeli nemški listi z novo agitacijo. Da protestujejo proti nezakonitostim ter se posvetujejo o tem, kako bi prestalo to ponižujoče stanje, je bil 21. avgusta javen shod Prve češke polit. jednote, katerega se je udeležilo do 600 oseb, med temi kakih 50 socijalnih demokratov, ki so delali hrup in vrišč kot verni pristaši Schönererjevi. — Prvi je govoril uređ. Janča, ki je pojasnil zadačo ljudske šole. Vlada pa v Dolnji Avstr. za Čene tej ni zadostila, zato so si oni pred 25 leti osnovali društvo »Komenský«, a to pred 15 leti prvo ljudsko šolo češko na Dunaju. Danes ima 7 razr. za dečke in 7 za deklice; na leto jo pohaja do 800 otrók. Nikakor pa ne zadoščuje; trikrat več otrók se priglašá vsako leto, nego se jih more sprejeti. A še to jedino šolo morajo vzdrževati Čehi s milodari. Lani je veljala ta šola 22.592 gld. 52 kr. Kar se je za časa šolskega obstoja izdalo za učne zbirke, knjižnico, zemljevide itd., znaša mnogo, in šola je stala doslej v vsem nad

300 000 glđ. Namesto da bi bila vlada hvaležna za to, noče šoli podeliti niti prava javnosti. Lani je plačalo društvo »Komensky« za davek pristojbine 884 glđ. 64 kr.! Vlada pa je dala zato celih 555 učnih knjižic, ako jih šteje mo popr k po 20 kr.; je torej za prejete takse in davke darovala le 111 glđ. — Uže 5 krat se je prosilo za podeljenje javnosti. Prve krati se je to zavrnilo radi tega, češ, da se ne poučuje v nemščini. A Čehi hočejo češko šolo, ne pa take, da bi se otroci učili tujega jezika. Govornik priporoča, da se izda memorandum o usodi češke šole in izroči minist. predsed., naučnemu min. in finančnemu min.; dalje to pričbi v čeških, francoskih, ruskih in pravičnih nemških listih. Ako bi se do 1898/99 ne podelilo šoli pravo javnosti, naj se otvori češki štrajk čeških šolskih otrok. — Socijalni demokrat Vanek se je oglasil k besedi ter javil odločno proti češkim zahtevam. Nastala je obča razdraženost. Konec debate je bil sprejet, a socij. dem. so proti temu protestovali, in policija je shod razpustila.

Češko. V Taboru so 14. avg. imeli češki rokodelci in obrtniki svoj shod. Izrekli so se za strokovne šole, in kurze s češkim učnim jezikom, ter za prepoved obrtnijskih del po kaznilnicah.

15. avg. je bil v Vinograjsem Narodnem domu v Pragi shod narodnega delavstva z udeležbo nad 3000 oseb.

Prški župan je dobil zlato vratno verižico, katero nosi ob slavnostnih prilikah. Izročili so mu jo slovesno 18. avg. Župan je na ogovor staroste mestnih svetnikov, g. Breznovskega, odgovoril, da ga ne vodi osebna čast, temveč obči blagor in prospeh Praškega mesta. Dobrim znamenjem smatra, da se je ta odlika podala na rojstni dan cesarjev, in želi, da dá usoda češkemu narodu premagati težave in klicati slava svojemu milemu kralju.

Na Rokycanovi slavnosti je govoril dr. Ed. Gregr o husitski dobi; spominjal se je mučenikov za svojo versko prepričanje, ter nadaljeval: da se mora nasprotnikom zaklicati: mari se nimate dosti krvi, katero je prelivaval češki narod za vaše koristi, mari nimate dovolj na teh spalenicah, s katerimi ste opustošili to krasno zemljo? Hočete li češki narod zopet dovesti do dobe pobelogske? Ako imate v sebi le iskro domačinstva in pobožnosti, nehajte z verskimi prepiri v času, ko ima češki narod tako težek boj za svojo narodno in politično bodočnost. Oslava velikega Husita Rokycana naj ne bo demonstracija proti katol. cerkvi, proti katol. duhovenstvu; za nas ima husitstvo drug, važnejši pomen, boj proti nadvlači nemstva, boj češko-slovanskega jezika proti germanizaciji. Slepotoj udarjen je vsak, ki pri vsem tem, kar se godi, ne uvidi, da se bije boj za obstanek češkega naroda. Naš cilj je svoboda in nezavisnost dežele, le v nji moremo obvarovati svojo narodnost. Ako se vsak sin in vsaka hiči češkega naroda po zgledu svojih husitskih prednikov zaveda tega, pridobi naš mali narod tako moč, da bodo naposled njegovi nasprotniki kapitulovali, kakor je svetovladni Rim kapituloval pred našimi husitskimi predniki.

V Klatovah je bil 14. avg. manifestacijski shod za češko vseučilišče na Moravskem.

Krožno sodišče v Libercu je razveljavilo zaplembo lista, ki je pozival Nemce, naj kupujejo le pri Nemcih,

— ker je vsakemu svobodno, kupovati, kjer hoče; torej poziv nima nič kaznivega na sebi. Pri nas so se pa taki pozivi smatrali hujskanjem!

»Narodna jednota pošumavska« je 21. avg. zborovala v Budjejevicah. Kalina je predaval o zgodovini tlake, posl. dr. Kurz o narodnem delu in dolžnostih. Povdarjalo se je, da so Budjejeviški Čehi zavedni in delavni, tako da je opravičena nadeja do zmage pri prib. volitvah.

Na ljudskem shodu v Asu 21. avg. je poslan. dr. Reininger izjavil, in se je sklenula resolucija, da Nemci ne prestanejo z obstrukcijo, dokler vlada ne prekliče jezikovne naredbe in pa se ne vzakoni nemški kot državni jezik.

18. avgusta je bila v Kladnu na Češkem velika slavnost povodom povišanja tega mesta v kralj. gorno mesto.

Posl. dr. Slama je 21. avg. na shodu v Hořicích govoril o polit. situaciji ter omenil, da, dokler min. Kaizl ne odstopi, ni opravičena bojazen, da bi se Čehom zopet učinila krivica bezpravnosti.

Posl. Vašatý je pravosodnemu min. naslovil odprto pismo v zadevi jezikovnega vprašanja, v katerem povdarja med drugim, da sedanje skušnje in zlasti zaničanje slovenščine pri Graškem nadsodišču dokazujejo, da ne veljajo Gautscheve ali jednake naredbe. On je uverjen, da vlada na podstavi § 14. drž. tem. zak. od 21. dec. 1867. ni opravičena k jezikovnim naredbam, ki spadajo jedino v kompetencijo deželnih zborov. (Češko stališče!)

2. češki katol. shod v Pragi 22. avgusta je bilo prvo slavnostno zborovanje v Žofinjski dvorani pri obili udeležbi najodličnejšega občinstva. Grof Adalbert Schönborn je pozdravil udeležence. Bil je voljen predsednikom; podpreds. pa dekan Hora in Olomuški adv. dr. Hruban. Nato je kardinal Schönborn pozdravil udeležence, za njim dež. maršal knez Lobkovic in podžupan Vlček. — Kanonik Jinak je govoril o pomenu letošnjega papeževega jubileja. — Odposlala se je udanostna čestitka papežu. — Dr. J. Trakal je govoril o cesarskem jubileju, in odposlala se je, po odpeti cesarški pesni, brzojavno udanostna izjava cesarju. — 23. avg. je bil slovesno spreved v stolici, kjer je bila pontifikalna maša. Potem so bila posvetovanja raznih sekcij. Popoludne je bilo slovesno zborovanje katol. učiteljstva. Brnški škof dr. Bauer je govoril o važnosti šole v verskem, kulturnem in socijalnem oziru. Drž. posl. Swieży je izročil pozdrave Poljakov v Sileziji. Gospa Antonija Berankova je govorila imenom Praških žen, g. Skultety imenom »kat. jednote učit. na Češkem« in g. Korinek imenom one na Moravskem, ter gdč. Holavkova imenom moravskih katol. učiteljic. Župnik Pohunek je nato razpravljaj »o katol. cerkvi kot vzgojiteljici v prejšnjih vekih.« Sklenule so se naslednje resolucije: Ljudska šola bodi pred vsem vzgojevališče; namen vzgoje bodi razvitek moralnega značaja. V smislu škofovskega lista 1898 zahtevajo: da se v zakonu izjavi točno, da ljudsko šolski zakon ima namen, da se otroci versko in moralno vzgojé v svoji veri; zato se naj otroci ločijo po veroizpovedanju. Pri pouku mora vse izostati, kar bi utegnulo omajati versko prepričanje; zlasti naj se v ta namen vzgojujejo učitelji za katol. šole na katol. pripravnicah. Vsi učni predmetje se mo-

rajo razlagati tako, da podkrepljajo jednotno verska mišljenje pri šolarjih. Pri pouku v naravoslovju naj se opozarja na božjo vsemogočnost, pri pomenu v zgodovini razlaga ta s katol. stališča in goji v obče versko in domoljubna zavest. Poluletne šolske olajšave naj se odstranijo. V kmečkih šolah naj se vvede 7 letna dolžnost šolskega obiska in do 16. leta poset nedelj-skih šol.

24. avgusta je bila dop. na Zofinjskem skupna seja. Sklenule so se resolucije i zahteva, da se papežu vrne posvetna oblast; — zagotovilo udanosti cesarju, — protest proti Husovemu spomeniku v Pragi; — o potrebi verskih šol: — o zakonodavstvu za delavce (splošno ali obče volilno pravo, popolno praznovanje nedelj in praznikov, — prepoved pomočnega dela za žene in dekleta, vvedenje delavskih zbornic); — o pobijanju moderne ateistične filozofije; — za katol. časopisje itd. — Potem so bila sekcij-ska posvetovanja. $\frac{1}{2}$ je bila v redemptorski cerkvi propoved; ob 6. sklepna slavnostna seja. Budjejeviški škof Riha je opisoval napredek katol. zavesti in kat. gibanja v zadnjih dveh desetletjih. Urednik »Kat. Nov.« je pozdravil shod imenom ogerskih Slovakov. Dr. A. Stojan kot slavnostni govornik je razpravljal »o važnosti časopisja za katol. organizacijo.« — Brzobjavne pozdrave so poslali med drugimi: dr. sv. Metoda na Dunaju »Danica« (iz Ljubljane), »Slov. Gospodar« iz Maribora.

4. dan. 25. avg. Zjutraj je bila druga sklepna seja. Sprejele so se resolucije o kmečkih zadrugah in šolah, o vzgoju mladine zunaj šole, o ustanavljanju katol. društev in o njih delovanju za pouk in zabavo, o gledišču in njegovem vzgojevalnem pomenu, o vzdržanju kršč. starin, o vzgajališčih za dekleta in proti ženskemu studiju na vseučiliščih itd. — Ob 10. dop. je bila slavnostna zaključna seja. Zastopnik metodijevega društva na Dunaju je javil, da je na Dunaju po požrtovalnosti ubogih sodržavljanov Čehov, uže v 4 cerkvah služba božja v češkem jeziku. Dr. Kašpar je agitiral pro milodare paj. ežu. — Bogosl. pr. dr. Neuschl je imel predavanje o »ženskem vprašanju«, urednik Rybníček iz Brna o »krščanskem socializmu in narodnosti«, prof. Havranek »o ideji kršč. resnice in v zgodovini Češke«. Kardinal nadškof je podelil udeležencem papežev blagoslov. Z odpetjem pesnj »Svatý Václav« in »Kde domov můj« se je završil shod.

Moravsko. V Hodslavicah in Val. Mezeriču se je 14. in 15. avg. vrsila velika Palackega slavnost. Pri banketu je župan dr. A. Mikyška slavil Palackega in se zahvalil njega čestilcem na mnogobroj-nem obisku. — Dr. Podlipný se je imenom »Sokolov« zahvalil. Zlasti ga veseli prisrčni sprejem Pražanov. Moravcem in Moravčankam kličem: Tam je naša stolica. Tje ponudite roko, ako boste potrebovali pomoči, in mi jo sprejmemo (Živahno odobravanje). — Dr. Scheiner, župan Praškega »Sokola«, je omenjal, da se Palackega ideali kažejo v sokolstvu ki povsod goji narodnošijedejo. V bratstvu z drugimi slovanskimi rodovi je naša rešitev. Zato srčno pozdravlja poljske Sokole in češko-poljsko bratstvo. — Dež. posl. Bubela pravi, da se Čehi ne boré le za lastno svobodo, temveč za svobodo vseh slovanskih rodov. — Vodja poljske sokolske deputacije, Turski iz Varšave, slavi poljsko-češko bratstvo, za katero imajo oboji Sokoli največ zaslug. — Popoldne so bile sokolske vaje na prostem. Spreveda se je ude-

ležilo do 4000 Sokolov z 41 zastavami njih društev. — Pri ljudski veselici je bilo nad 20.000 občinstva. — Drugi dan so šli gostje iz Val. Mezeriča v Hodslavice, obmejno vas, rojstni kraj Palackega. Tu je govoril Praški župan dr. Podlipný, spominjaje se češke zgodovine in bojev za narodnost; razun tega govorili so župan Hodslavski Pilečka, dr. Žáček in dež. posl. P. Gruda. — Pevale so se narodne pesni in vzbujalo se obče navdušenje. — Da sta bila slavnostno okrašena oba kraja, da je bil povsod sprejem udeležencev prisrčen in slovesen, razume se samo po sebi.

Shod podjarmljenih čeških mest na Moravskem je bil 13. avg. v Prerovu. Bilo je nad 100 udeležencev. Predsedoval je Prerovski župan Tropper. Razprave so trajale nad 5 ur ter se proglasile tajnimi in strogo zaupnimi. Komitet treh mož je dobil nalog, da izdela elaborat, ki se predloži zaupnikom, kateri se snidejo vnovič čez 2 meseca.

V Brnu so Nemci na predvečer cesarjevega rojstnega dne pred stanovanjem dež. glavarja priredili demonstracije z »Wacht am Rhein«, s katero so prepvili cesarsko pesem pri mirozovu. A celo oficijozni listi zamolčujejo to protidinastično početje Nemcev.

Galicija. Poljska ljudska in liberalna stranka se je 14. avg. na shodu pod predsedn. drž. posl. Pietka izrekla za to, da se čim preje preklice izjemno stanje v Galiciji.

Porotna sodišča za sodne okraje Jaslo, Novi Sandec in Tarnov za pregrebe: očito nasilstvo po zlobnem poškodovanju tujega imetja, — poziganje, — tatvine in plene, so z naredbo skupnega ministestva do 30. jun. 1899 ustavljena. Ta naredba je v zvezi z izjemnim stanjem. »Neue fr. Presse« sama pravi, da je to na korist Židom.

Deputacija poljskih poslancev, na čelu jim podžupan Levovski, je bila pri drž. namestniku in prosila, da se razveljavi preki sod, a nam. je prošnjo zavrnil.

Bukovina. Civilno dež. sodišče v Črnovicah je proglasilo nemuščino v izključni uradni jezik v Bukovini; in sicer sklicuje se na star min. odlok, ter je vsled tega začelo zavračati romunske vloge.

Dalmacija. Uredniki »Narodnega Lista«, »Dalmate«, »Сръпкега Гласа« in »Katoličke Dalmacije«, — vsi so v Zadru — so poslali pravosodnemu ministru dr. Ig. pl. Ruberju protestni list, v katerem dokazujejo, da Zadrsko državno pravdnistvo, imenoma g. Lovko Cipinko, postopa samovoljno proti dalmatskim novinarjem, bez razlike smeri, in da dež. sodišče potrjuje zaplembe. Pritožujejo se, da drž. pravdnistvo zaseza liste za malenkosti, tudi radi vernih prevodov iz novin Dunajskih, Tržaških i dr., in da radi malo vrstic zaseže po cele članke, kar je proti noveli od l. 1894, in da kasno naznanja zaplembe. Uredniki uže ne vedó več, kaj bi pisali, ker najmanjša kritika provzročá uže zaplembe. Ministru prilagajo v dokaz razne št. svojih listov, na pr. 54., 56., 58., 59., 60., 61. in 62. »Narodnega Lista«. — Nadejamo se, da pritožba bode imela uspeh.

Hrvatsko. Madjarske zastave so 18. avg. vihrale na Reki ne le na skupnih drž. zgradbah, temveč tudi na mestnih poslopjih, na prevoznih uradih in na poslopjih ogersko-hrvatskega parobrodnege društva.

Ogersko. V Ružomberku je bilo obtoženih 10 mladeničev zaradi hujskanja proti madjarski narodnosti, ker so na izletu peli slovaško pesem. — Pri obravnavi so jih morali vendar oprostiti. Mnoge dame, ki so se udeležile šentmartinskih slavnostij, so bile poklicane pred sodišče in zasliševane. — Madjarski listi, ki so v št. mart slavnostih videli panslavistične pojave, so se vendar umirili in priznavajo, da se ni najmanjše grešilo proti madjarski lojalnosti.

Madjari se zelo repenčijo zaradi novih svetinj, ker jih je ustanovil cesar, ne da bi prašal popreje po dovoljenju. Napovedujejo se za drž. zbor ostre interpelacije. — Vladni listi dokazujejo, da ima cesar po zakonih iz leta 1867 pravo, ustanavljati svetinje in redove, ne da bi bilo treba v to dovoljenja ogerskega ministerstva.

Sibinjski Saksi so 20. avg. slavili veliko Honterusovo proslavo in odkritje njegovega spomenika v Kronstadt. Honterus je bil vodja in združitelj protestantskih sibinjskih Saksov.

Srbija. Proračun za 1899 kaže 68,819,568 din. izdatkov in 68,824,000 din. dohodkov. Skupščina ga je sprejela z vsklikom Pri poslovnem banketu poslanec vladne stranke sta bila prisotna kralj Aleksander in Milan.

Srbski poslanik Novakovič je poslal turški vladi 3 note radi napadov Albancev in turških vojakov. Turški minister vnanjih poslov je odgovoril, da je dobil Saad Eddim paša nalog, da prične v Skoplju preiskavo, h kateri se pokliče srbski zastopnik.

Srbsko kasacijsko sodišče je potrdilo devetmesečno obsodbo Pašičevo v ječo.

Srbija je pri Porti prosila za koncesijo železnice romunsko-srbske: Bukarešt-Turn Severin-Kuršumljija ob turški meji in Pristina-Prizrendi-Skoter v San Giovanni die Medua.

Črna Gora. Knez je napil 18. avg. srčno zdravico našemu cesarju, na čemur se mu je ta zahvalil brzojavno.

Rusija. Guvernér v Varšavi, knez Imeritinskij, je prepovedal vojaškim godbam igrati »Wacht am Rhein« in »Bismarckmarsch«.

General Popov je imenovan ravnateljem poverjenstva za zgradbo trdnjav v Port Arthuru in Lienwanu.

Ruska vlada je naročila v Toulonu štiri vojne ladije prve vrste.

Rusija je zahtevala od Turčije, da naj se zgane za poplačanje dolga Rusiji. Turški finančni minister se je dogovoril z Otomansko banko, da bode ona plačevala v določenih obrokih ta dolg. Pogodba se je podpisala 24. avgusta.

Dinastije in vlade raznih držav so poslale deputacije v Rusijo, da se udeležé 29. avgusta v Moskvi odkritja spomenika Aleksandru II. Slavlje se izvrši v veliki obsežnosti. Vsa Rusija bode ta dan z duhom v Moskvi; vsa Rusija je odposlala iz vseh stanov deputacije k slavnosti.

Oficijalni listi izjavljajo, da Rusija ne išče posestva ob pobrezju poluostrova; ako bode kedaj po-

trebovala ondi zemlje za svoje postaje, ne bode dosegala tega tajnim potom, temveč javno, tako da se nobena država ne bode mogla izpogtikati nad tem.

Nemčija. Pruska vlada je prepovedala poljskim gledališkim igralcem iz Varšave, da nastopijo na kakem pozorišču na Poznanjskem.

Nemčija pomnoži svojo stalno vojsko za 15.000 mož. —

9 in 11. septembra priredi »Alldeutscher Verband« v Monakovu velik shod, kjer bodeta govorila Wolf in Funke o slovanski nevarnosti za Nemštvo.

Cesar Viliem je v Mogunču imel zopet politično znamenit govor. »Rimsko cesarstvo nemške narodnosti je propadlo, ker ni bilo osnovano na narodnostni podstavi. Sedanje cesarstvo je nastalo iz nujne potrebe po skupni zvezi in glavi. Sozidano je na podstavi domovinske ljubezni. Odločen sem, da delo svojega deda vzdržim z vsemi svojimi močmi. To se nam le posreči, če si vzdržimo svoj ugled pri sosedih. V to potrebujemo jedinstvi in sodelovanja vseh nemških plemen ter vsakega posamičnika.«

Italija. V Turinu je bila povodom tamošnje razstave mednarodna regata. Vesljači so priredili banket. Predsednik razstave, ital. posl. Villi je v svoji napitnici se izrazil: »Moje misli mi begajo v Trst kije kri naše krvi, ki živi naše življenje, ki pripada nam, in ki se v nedaljnji bodočnosti tudi politiško združi z nami.« Vladni krogi italijanski niti ne obsojajo tega izreka.

Turčija se trudi za zvezo z Grško, češ. saj se tudi Pruska sklenula zvezo s premagavo Avstrijo. S tem hoče paralizovati zvezo slovanskih držav na Balkanu.

Književnost.

Družba sv. Cirila in Metoda je izdala knjižico »Franc Jožef, cesar avstr.«, spisal ravn. F. Hubad. 72 s.r. Cena 15 kr. — »Naš cesar Fran Josip I.«, spisal T. Zupan. S 27 podobami, poleg cesarskih tudi pokrajinske slike iz vseh slov. koronovin. Cena 15 kr.

Šol nam dajte! Spisal dr. L. Selski. Ponatis iz »Slov. Lista«. Razprava, preprosta osnovana, poučuje širše množice, da bi se zavedale potrebe raznovrstnih slovenskih, zlasti osnovnih šol, kjer jih še, ni in dokazuje s številkami, kakó silno zanemarjeno je slovensko šolstvo, ker je nezadostno in velik del — tuje.

Anarklija u hrvatskoj književnosti i umjetnosti. Poslanica umjetničkim secesionistima i književnim dekadentima od Fr. Š. Kuhača. U Zagrebu nakladom pisca. 1898. Str. 26, 80. Ciena 30 novč. — Polemičen spis, ki, kakor kaže uže apozicija pri naslovu, je naštal vsled današnjega novega stremljenja v umetnosti in književnosti tudi med Hrvati.

Povjest književnosti hrvatske i srpske. Napisao dr. Gjuro Šurmin. S 21 ispravom i sa 70 portreta. V Zagrebu pri Hartmannu. Cena 3 gld., vezana 4 gld.

V Mostaru je pričel izhajati nov list »Osvit«. Starina fra Grga Martić mu je posvetil pesen polno rodoljubnega žara in dobrih svetov. Pod uredništvom Iv. Miličevića izhaja list po 2 krat na teden in velja 8 gld. na leto.

»Sinj i njegovo slavlje 1887«, spomenica z 11 slik. Sp. Fra Ivan Markovič. Opisuje proslavo 200 letnice, da so donesli frančiškani v Sinj čudodelno podobo Matere Božje. Slavlje je bilo cerkveno in narodno; prihitelo je na tisoče naroda iz vse Dalmacije. Knjiga pa podaje tudi zgodovino mesta ter v dodatku pesniške proslave. — Zanimala bode zlasti vsled potresne nesreče, ki je zadelo mesto, tudi v širših krogih. Cena 1 gl.

»Milopojka«. Zbirka hrvatskih in slovenskih pesnij, narodnih in umetnih, ki se radi prepevajo; obseza 232 pesnij, med temi 46 slovenskih. Cena 20 kr.

Klicperove zbrane dramatične spise je v redakciji ravn. Šuberta začel izdavatı založnik Topič. Klicperove igre so jako priljubljene češkemu občinstvu, in tudi slov. gled. naj bi ga bolj nego doslej vpoštevalo.

»Praha královská«. Umetnijski album Praškega mesta izdal Josef Kafka. Cena 1 gl. 20 kr. Na 18 listih se podaje do 100 cinkografičnih slik. Knjiga bo obiskovalcem Prage lep spominek.

Slovenské Pohľady. Časopis zábavno-poučný. V 8. št. 1. ima tudi članek: »Domov slovanskej cirkevnej reči a madjarské záujatie vlásti«. Piše Pavel Križko. Kaže, kakó si misli Madjar početek cirilometodijske cerkve itd. »Sl. Pohl.«. izborni slovaški mesečnik, stoji 5 gl. na leto in izhaja v Turč. sv. Martinu.

Zbirka 200 srp. ngrara in pesama za 1 in 2 violine, priredil St. Nikolič.

Kako se naš narod hrani, od dr. M. J. Batuta, prof. velike šole. I. (Žito, brašno, hleb). V gospodarstvem in zdravstvenem oziru važna knjiga.

„Живая Старина“ (Urednik V. J. Lamanski), prevažno rusko izdanje, je završilo 7. leto in priobčilo sedaj 1. zvezek VIII. leta. V tem zvezku se nahajajo razne razprave, na pr.: Солявничодскій крестьянинъ, его обстановка, жизнь и дѣятельность. Н. Иванецкаго (polno ilustracij o kmetskem življenju dotičnih krajev). — Несколько параллелей Финскихъ скавокъ съ Русскими и прочими славянскими. А. Аарне. Галицко-русской авгурій XVIII-го вѣка. Яворскаго. — Potem kritika in bibliografija. Ponatisnena je tudi: Программа для собиранія русскихъ пословицъ, поговоровъ, острогъ, провицъ, загадокъ и. т. д., kakor jo je izdelal Павелъ Симои, ki zbira take snovi. Cena temu zv. je 1 p. 50 k.

Византийскій Временникъ, издаваемый при императорской Академіи Наук. Томъ V. Выпускъ 3. С.-Петербургъ 1898. Отдѣлъ I. Исслѣдованія и матеріалы. Navažamo med drugim: Левъ Мудрый, или Левъ Исавръ былъ авторомъ „Тактики“? Ю. Кулаковскаго. — Славяне въ Греціи. А. Васильева. — Афонскія грамоты. Алекс. Лаврскаго. itd. — Критика: G. Schlumberger. L'épopée byzantine à la fin du XII. siècle. Рец. А. Васильева. — А. Павлова. Помоканонъ при Большомъ Тренинкѣ. Рец. П. Соколова. — Nato sledi bibliografija ruska, nemška, franc., ital., angl., — мелкія замѣтки и извѣстія. — В. Вр. izhaja po 4 krat na leto in stoji za granico (pri nas) 16 frankov. Naroča se v Petrogradu: u knjigoprodavca-izdatelja K. J. Риккера, Невскій пр. No. 14. Slovanskim zgodovinarjem in izsledovalcem ne moremo dovolj priporočati znamenitega, velikega, le ob pomoči velikih sredstev omogočenega izdanja.

Исторія Сибири. Составлена по даннымъ, представляемымъ полнымъ собраніемъ законовъ и актовъ Петровскаго царствования. В. К. Андриевича, и Сибирь въ XIX. столѣтіи. Цѣна 4 руб. 50 к. Naročati se moreti obe knjigi tudi pri upravnistvu „Свѣта“ v Petrogradu.

„Memorandum public par les deux sociétés tchèques de Paris-la Beseda et le Sokol“. Tako se zove knjižica, razpravljajoča položenuje Čehov in popis decemberskih dogodkov. Obsega dva spisa: „Boj Čehov proti pangermanizmu“ (sp. L. Schmidt Beauchez) in „Istina o dogodkih v Pragi“ (sp. V. M.).

Listnica uredništva. Mnogi nas poprašujejo, kaj je s časopisom »Mladost«. Nato odgovarja naš urednik, da vé o njeni usodi ravno toliko ali morebiti še manj, nego tisti, ki ga poprašujejo. Mlada gospoda, ki je bila začela izdavatı list „Mladost“, je našega urednika prosila toliko intenzivno, da naj prevzame odgovornost nasproti pol. gosposki, da jej je to uslugo stvoril z uslovjem, da si dobi kmalu drugega gospoda zato. Parkrat so bili gospodje izdatelji pri njem, a zmenili se niso za nič, ko bi jim bil kaj opomnil odgovorni urednik. Peto št. »Mladosti« je še dobil, potem pa ni ne slišal, ne videl nič ne od lista, ne od izdateljske gospode. Pokazala se je v resnici moderno nam nasproti. Toliko v odgovor na več strani. — Sl. urednistvu Tržaške »Slovenke«. Dobili smo od rodoljuba iz Istre daljši dopis, v ka-

terem se med drugim dokazuje potreba posebnega narodnega društva, kateremu bi bil namen. pripravljati narod v obče, sosebno pa širše množice za narodni kraj, narodno nošnjo. To društvo naj bi delovalo ne le po slovenskem, temveč zlasti tudi po Istri in Dalmaciji. Dopisnik navaja današnjo obleko in lišp iz zlatnine; oboje je malo vredno, a ženske vse to kupujejo drago, silno predrago. Vsled tega obubožava narod in tudi njegov izobraženi del. Uradnik, tudi ko se jim zboljšajo plače, ostanejo vendar reveži, ker žene in hčere preveč potrosijo za malovredno, za velik denariz židovskih rok vsiljujočo se obleko z zlatenino vred. Radi tega je treba narodu, na prvem mestu ženstvu pomagati s tem, da se vvede zopet narodna nošnja, narodna, a zadajno vendar vkusna. Na to naj bi delovali svečeniki, učitelji in naobraženi ljudje v obče. Dopisnik pravi no priporoča to zadačo najprej sl. urednistvu ženskega glasila »Slovenke«. Misel dopisnikova se opira na dejstva in je torej vredna uvaževanja. Med moravskimi in slovaškimi Slovani se je narodna nošnja ohranila in se tudi nadalje ohrani, ker napreduje vkus in se isti krepi tudi po šolah. Kar je možno na severu, je možno tudi na jugu, toliko bolj, ko se niso izgubili stari sledovi, in je narodna nošnja še običajna po vseh srbsko-hrvatskih deželah. Ne dvomimo, da bi »Slovenka« ne pričela delovati tudi na to stran, in v tem smislu se jej priporočamo.

Naznanje. Slovencem in drugim Slovanom na Dunaju, ki prebivajo v III. okraju in njegovem obližju, se priporoča znana restavracija našega rojaka, g. Josipa Plischuniga, III, Seidlgasse 20 — On toči na Dunaju dobro znano češko »Protivinsko eksportno pivo« in ima tudi izborno kuhinjo in jako dobra avstrijska vina. — Vsak dan slovanja družba.

2. šola jezika češkega na Dunaju, (v predmestju) bo od oktobra (najdalje pa od novembra) v novi stavbi: V. Margarethenplatz-Wildemanngasse št 2.

Upravištvo „Slov. Sveta“

ima še nekoliko iztisov vsakega letnika tega lista na prodaj. Letniki se oddajajo po dogovoru. Starejših, v katerih so obsežne kritične razprave o cerkvi, zgodovini rimske liturgije, značaja jul. in gregorijanskega kalendarja itd., je le malo več. Svečenikom jih posebe priporočamo — Učeci se mladini, ki ima sedaj rusko-slovenski slovar s slovnico profesorja Hostnika v rokah, priporočamo izborni ruski prevod Levstikovega „Martina Krpana“ od istega prof. Hostnika. Izvod stoji s poštnino vred 15 kr. Gledé na prevod omenjamo, da so ga srednješolci povsod drugod kupovali v večem številu, nego z gimnazij na Kranjskem. Med vseučiliščniki so ga jemali hrvatski v enakem številu, kakor slovenski. — Knjižico: „Rusko pravopisanje za učeče se“ oddajemo po 10 kr.; brošuro „Naši knjižni grehi“ po 12 kr. — 100 vel. stranij obsežajočo brošuro „Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen“ po znižani ceni 55 kr.

Popravki k 15. št. »Sl. Sv.«: str. 229 na desni, 5. v. zg.: z njimi, in kako mislijo o lažeh; 232 desna, 21. v. sp.: namesto „če“, čitaj: drugače; 234 desna, 1. vrsta 5. odstavka: Memorandum, kateri je izročila bosenska . . .; ondi 25. v. sp.: pride n. „prirede“; ondi: prosil, n. proti“.

»SLOVANSKI SVET« izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gl. 5, pol leta gl. 2.50, četvrt leta gl. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gl. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gl. 50 kr. — Inserate sprejema upravištvo. — Naročnin, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.